



Spolufinancované z
programu Európskej únie
Erasmus+

Metodické kurikulum

pre doktorandské štúdium germanistiky

Koncept, internacionalizácia, ponuka kurzov

Trnava 2020



Spolufinancované z
programu Európskej únie
Erasmus+

Táto publikácia vznikla v rámci projektu „Internacionalizácia a rozvoj doktorandského štúdia“ (Erasmus+ 2018-1-SK01-KA203-046375) financovaného s podporou Európskej Komisie. Publikácia reprezentuje výlučne názor autorov a Komisia a ani národná agentúra nezodpovedajú za akékoľvek použitie informácií obsiahnutých v tejto publikácii.

Metodické kurikulum pre doktorandské štúdium germanistiky **Koncept, internacionalizácia, ponuka kurzov**

Zostavovatelia:

Georg Schuppener | Ján Demčišák | Monika Hornáček Banášová

Z nemčiny preložili:

Ján Demčišák | Monika Hornáček Banášová

© Autorky a autori:

Georg Schuppener | Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave

Ján Demčišák | Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave

Monika Hornáček Banášová | Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave

Renata Cornejo | Univerzita Jan Evangelista Purkyně in Ústí nad Labem

Hana Bergerová | Univerzita Jan Evangelista Purkyně in Ústí nad Labem

Joanna Szczek | Uniwersytet Wrocławski

Anna Gondek | Uniwersytet Wrocławski

Rezcenzenti:

prof. Peter Ďurčo, CSc. | Mgr. Simona Fraščíková, PhD.

© Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, 2020

1. vydanie

108 strán

ISBN 978-80-572-0075-8

Obsah

1	Ciele kurikula	5
2	Profil absolventa.....	6
2.1	Vedomosti	6
2.2	Schopnosti	6
2.3	Sociálne kompetencie	7
3	Predpoklady na prijatie	8
3.1	Všeobecné predpoklady a výberové konanie	8
3.2	Špeciálne predpoklady na daných univerzitách	9
3.2.1	Ústí nad Labem.....	9
3.2.2	Wrocław.....	10
3.2.3	Trnava	11
4	System vedenia doktorandov	12
4.1	Základné princípy.....	12
4.2	Úlohy školiteľky/školiteľa	12
4.3	Povinnosti doktorandky/doktoranda voči školiteľke/školiteľovi.....	13
4.4	Úloha konzultantky/konzultanta počas zahraničného pobytu	14
5	Zahranický pobyt – cieľ a priebeh	15
6	Výsledky vzdelávania	17
6.1	Vedomosti	17
6.2	Zručnosti.....	18
6.3	Sociálne kompetencie	19
7	Ďalšie požiadavky a odporúčania pre úspešné ukončenie štúdia..	20
7.1	Vyučovanie na vysokej škole	20
7.2	Výskumná činnosť a vedecké aktivity.....	20
8	System prenosu dosiahnutých výsledkov	22
9	Ponuka kurzov	23

1 Ciele kurikula

Nový trilaterálny program doktorandského štúdia Germanistická jazykoveda a literárna veda spája silné stránky doktorandských študijných programov na zapojených univerzitách: kým na Univerzite sv. Cyrila a Metoda v Trnave je ťažiskom lingvistika so zreteľom predovšetkým na odborný jazyk, doktorandské štúdium na Univerzite Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem sa sústreďuje hlavne na literárnu vedu, pričom Uniwersytet Wroclawski ponúka univerzálny koncept jazykovedy i literárnej vedy.

Študijný program sa orientuje na doktorandky a doktorandov troch zapojených univerzít a stavia na už etablovaných doktorandských študijných programoch. Cieľom je prepojiť existujúce kompetencie a tým ich kvalitatívne ďalej rozvíjať. Študijný program pritom zohľadňuje tri dôležité faktory: internacionálny rozmer, kvalita a praktické zameranie.

Realizuje sa to v predkladanom kurikule, v ktorom sa spájajú prvky troch doterajších doktorandských študijných programov spolu s inovatívnymi novými predmetmi. Dôležitou pridanou hodnotou pre doktorandky a doktorandov je možnosť pobytu za hranicami vlastnej univerzity. Zaručuje to kurikulum vo svojej inštitucionalizovanej podobe.

Za účelom internacionalizácie sa v rámci študijného programu ráta s možnosťou, že doktorandi študujú minimálne jeden semester na partnerskej univerzite a využijú ponukovú rôznorodosť na rozšírenie a prehĺbenie svojich poznatkov a schopností. Všetky študijné aktivity na inej univerzite sa im pritom riadne zarátajú na svojej univerzite.

Konkrétna ponuka je v podobe detailných popisov jednotlivých predmetov. Predstavujú obsah, metódy, ciele a základný materiál a tým vopred ponúkajú doktorandkám a doktorandom dôležité indicie na orientáciu a pomoc pri štruktúrovaní a zostavovaní individuálneho študijného plánu.

2 Profil absolventa

Absolvent má v rámci doktorandského štúdia získať kompetencie v nasledovných oblastiach:

2.1 Vedomosti

- základné vedomosti o disciplínach germanistickej jazykovedy/literárnej vedy a ich čiastkových disciplínach
- znalosti metód vedeckého výskumu
- znalosť v oblasti moderných technológií na účel vypracovania a spracovania dát v oblasti germanistiky
- znalosť súčasného stavu výskumu a najaktuálnejších výsledkov výskumu v oblasti zastúpených disciplín
- znalosť aktuálnych publikácií vo svojej oblasti výskumu a disciplíne
- znalosť základných pojmov v oblasti metodiky vlastnej disciplíny
- znalosť etických zásad, ktoré určujú výskum
- znalosť autorského práva

2.2 Schopnosti

- samostatný vývoj relevantných otázok vo výskume na základe rozpoznania deficitov v danom výskume
- samostatné aplikovanie vhodných metód
- schopnosť aplikovania: využitie výsledkov výskumu, vypracovanie stratégie projektu, vypracovanie žiadosti projektu
- schopnosť formulovať otázky vo výskume, hľadať vhodné riešenia zväžiť, zhodnotiť a navrhnúť možnosti riešenia problému
- schopnosť správne si vybrať a použiť vhodné metódy a nástroje výskumu
- schopnosť kriticky analyzovať výsledky výskumu
- schopnosť komunikovať s ostatnými vedcami v rámci danej disciplíny
- schopnosť spracovať a prezentovať výsledky vlastného výskumu

- schopnosť neustále si rozširovať vedomosti v danej disciplíne
- schopnosť reflektovať etické a spoločenské aspekty vedeckej práce, prezentovať výsledky výskumu, zohľadniť praktické využitie a prispieť k rozvoju danej oblasti výskumu
- schopnosť pracovať v multidisciplinárnom výskumnom tíme ako vedecký pracovník a expert
- ovládanie ďalšieho cudzieho jazyka a schopnosť čítať a využiť literatúru v tomto jazyku

2.3 Sociálne a organizačné kompetencie

- organizačné schopnosti
- časový manažment
- rizikový manažment
- schopnosť pracovať v tíme
- kritický postoj k hodnoteniu vlastných vedomostí a výskumu
- kritický postoj k hodnoteniu cudzích vedomostí a výskumu
- samostatnosť vo výskume

3 Predpoklady na prijatie

Uchádzačka/Uchádzač o doktorandské štúdium musí mať ukončené germanisticky orientované magisterské štúdium (Magister, Master, diplom, štátna skúška) a v rámci výberového konania preukázať svoju odbornú a jazykovú spôsobilosť na doktorandské štúdium. Výberové konanie je vo forme prijímacieho pohovoru, ktorý sa odvoláva na vopred dodané písomné podklady.

3.1 Všeobecné predpoklady a výberové konanie

Uchádzačka/Uchádzač musí absolvovať výberové konanie na jednej z partnerských univerzít, ktorého súčasťou je prijímací pohovor.

Pred prijímacím pohovorom musí uchádzačka/uchádzač v stanovenom termíne:

- preukázať ukončenie magisterského štúdia (zároveň slúži ako preukázanie stupňa ovládania jazyka C1 až C2)
- dodať potrebné podklady
- zaplatiť spracovateľský poplatok

Prijímací pohovor

Základ tvoria vopred dodané písomné podklady uchádzačky/uchádzača. Prijímací pohovor sa koná pred prijímacou komisiou, ktorá sa skladá z predsedu a najmenej dvoch habilitovaných spolupracovníkov, ostatní členovia komisie musia mať ukončený najmenej 3. stupeň vysokoškolského vzdelania.

Potrebné podklady

- vyplnená žiadosť
- expozé k plánovanému výskumu (ciele, otázky výskumu, metodika, stav výskumu a situovanie v danej disciplíne, zdôvodnenie)
- zoznam vedeckej literatúry k plánovanému výskumu
- tabuľkový životopis

- ďalšie podklady, ktoré preukazujú vhodnosť kandidátky/kandidáta (účasť na vedeckých konferenciách, projektoch, výučba atď.)

Obsah a ciele

Preverenie odbornej spôsobilosti uchádzača a overenie plauzibility a reálnosti ako i vedeckej inovatívnosti navrhovanej dizertácie.

Výsledky

Výberová komisia vypracuje poradie a navrhne podľa možnosti počtu prijatých v danom akademickom roku prijať najlepšie uchádzačky/uchádzačov, pričom formálne rozhodnutie prináleží dekanovi fakulty, ktorý rozhodnutie podpíše.

3.2 Špeciálne predpoklady na daných univerzitách

3.2.1 Ústí nad Labem

Žiadosť

Expozé má mať rozsah min. 5 strán formátu A4. Odporúča sa vopred kontaktovať garanta doktorandského štúdia a dohodnúť výber témy.

Vyhodnotenie

Uchádzačka/Uchádzač sa hodnotí max. 50 bodmi, minimálny počet dosiahnutých bodov je 10. Zohľadňuje sa predovšetkým kvalita predloženého expoé, ústna prezentácia ako i zodpovedanie otázok súvisiacich so zvolenou témou a ďalšie vedecké predpoklady uchádzačky/uchádzača.

Podmienky štúdia

Tzv. interní doktorandi v prezenčnom štúdiu dostávajú štipendium. Doktorandské štúdium je pre všetkých nespлатené.

3.2.2 Wrocław

Žiadosť

Vyžaduje sa dodatočne súhlas budúceho školiteľa/školiteľky. Písomné podklady sa pred posudzovaním výberovou komisiou anonymizujú.

Expozé má mať rozsah max. 9 strán formátu A4 vrátane literatúry a obsahovať tieto časti:

- predstavenie témy a cieľov (ako prispieva plánovaný výskum súčasnému stavu vedy),
- detailný opis jednotlivých fáz plánovaného výskumu,
- zhrnutie aktuálneho stavu výskumu,
- bibliografia k výskumu (max. 3 strany, extra),
- ďalšie vedecké aktivity: zoznam publikácií (s kópiami), zoznam vedeckých a organizačných aktivít, ďalšie podklady, ktoré sú pre kandidáta relevantné.

Vyhodnotenie

Uchádzačka/Uchádzač sa hodnotí max. 100 bodmi, minimálny počet dosiahnutých bodov je 55. Hodnotí sa kvalita predloženého expoé (separátne i spracovanie bibliografie), ďalšie vedecké aktivity (konferencie, publikácie atď.) a prijímací pohovor:

- hodnotenie dodaného expoé – max. 35 bodov,
- hodnotenie rozhovoru – max. 50 bodov,
- spôsobilosť vedecky pracovať – max. 15 bodov.

Podmienky štúdia

Všetci študenti prijatí na doktorandské štúdium dostávajú štipendium. Externí doktorandi nemusia absolvovať štúdium, musia však platiť poplatok za dizertačnú skúšku.

3.2.3 Trnava

Žiadosť

Uchádzačka/Uchádzač musí mať ukončené magisterské štúdium v danom alebo príbuznom odbore. Nutné je ovládanie ďalšieho cudzieho jazyka (okrem nemčiny). Uchádzačka/Uchádzač sa môže prihlásiť na vopred vypísanú tému (mená školiteľov a jednotlivé témy sú zverejnené vopred). Vo výnimočných prípadoch (excelentná prezentácia a vhodné zdôvodnenie) môže komisia schváliť i inú tému, ktorú si navrhne sám uchádzač.

Vyhodnotenie

Uchádzačka/Uchádzač sa hodnotí max. 100 bodmi. Hodnotí sa kvalita dodaného expozé, zodpovedanie otázok súvisiacich so zvolenou témou a prijímací pohovor.

Podmienky štúdia

Tzv. interní doktorandi v prezenčnom štúdiu dostávajú štipendium, externí doktorandi platia poplatok za štúdium.

4 Systém vedenia doktorandov

4.1 Základné princípy

Doktorandom je na začiatku štúdia pridelený školiteľ/školiteľka. Vedenie doktorandov má smerovať k tomu, aby študent úspešne absolvoval štúdium a napísal kvalitnú dizertačnú prácu. Samotné naplnenie cieľov doktorandského štúdia je v zodpovednosti doktoranda/doktorandky, školiteľ pritom plní podpornú funkciu.

Tému dizertačnej práce zadáva školiteľka/školiteľ na jednej z troch univerzít strategického partnerstva, tým sa stáva zodpovedný za vedenie, ako aj poradnú a podpornú funkciu študenta/študentky počas celého doktorandského štúdia. Pri absolvovaní časti štúdia na partnerskej univerzite bude študentke/študentovi zabezpečený konzultant, ktorého úlohou je vedenie a podpora doktorandky/doktoranda počas jeho zahraničného pobytu. Okrem organizačnej podpory patrí k jeho úlohám poradenstvo v rámci odboru, pomoc v metodologickej oblasti, ako aj kritická diskusia výsledkov výskumnej práce doktoranda a kontrola jeho pracovného progresu. Želaným cieľom je pritom interdisciplinárny prístup. V prípade sporných názorov je vždy rozhodujúce stanovisko školiteľa na domácej univerzite.

4.2 Úlohy školiteľky/školiteľa

- Školiteľka/školiteľ pravidelne radí doktorandom pri otázkach týkajúcich sa individuálneho plánu a priebehu štúdia.
- Školiteľka/školiteľ pomáha študentom pri formulovaní výskumných otázok a hypotéz, voľbe adekvátnych metód a ich kritickej reflexii, ako aj pri zostavení prehľadu o aktuálnom stave výskumu.
- Školiteľka/školiteľ poskytuje študentom rady pri písaní dizertačnej práce, pritom udeľuje jednoznačné pokyny, navrhuje doplnenia a dáva odporúčania k členeniu, metodike a literatúre.
- Školiteľka/školiteľ pravidelne vyhodnocuje spolu s doktorandami pracovné pokroky pri písaní a koncipovaní dizertačnej práce a ponúka pomoc pri riešení vznikajúcich otázok a problémov.

- Školiteľka/školiteľ podporuje doktorandov pri hľadaní vhodných konferencií a iných relevantných vedeckých podujatí.
- Školiteľka/školiteľ podporuje doktorandov pri písaní a tvorbe menších publikácií (článkov, príspevkov, správ, recenzií) počas celého štúdia.
- Školiteľka/školiteľ pomáha doktorandom v prípade administratívnych či byrokratických otázok, ktoré súvisia so zbieraním dát a materiálov pre dizertačnú prácu (prístup do archívov, knižníc, úradov a pod.), taktiež pomáha napísaním odporúčacieho listu.
- Školiteľka/školiteľ podporuje doktorandov pri uchádzaní sa o štipendia a poskytuje poradenstvo o možnostiach získania grantových prostriedkov, napomáha napísaním posudku alebo odporúčania.
- Školiteľka/školiteľ sa snaží o zapojenie doktorandov do vlastných vedeckých projektov a plánovaných výskumných zámerov.
- Školiteľka/školiteľ podporuje doktorandov pri záverečnom redigovaní dizertačnej práce a hľadaní vhodného vydavateľstva na jej publikovanie.

4.3 Povinnosti doktorandky/doktoranda voči školiteľke/školiteľovi

- Doktorandka/doktorand zostavuje študijný plán po konzultácii a dohode so školiteľkou/školiteľom.
- Doktorandka/doktorand pravidelne informuje školiteľa/školiteľku o prograse pri písaní dizertačnej práce, o problémoch, otázkach a nových aspektoch v tejto súvislosti.
- Doktorandka/doktorand informuje školiteľku/školiteľa o všetkých podstatných zmenách – plánované prerušenie alebo predĺženie štúdia, zmeny v priebehu štúdia a v navštevovaných kurzoch a pod.
- Doktorandka/doktorand informuje školiteľku/školiteľa o plánovaných účastiach na konferenciách a plánovaných príspevkoch a vytvára priestor na formálnu a obsahovú diskusiu.
- Doktorandka/doktorand informuje školiteľku/školiteľa o plánovaných publikáciách a tieto pred ich zverejnením predkladá na kritické posúdenie.

- Doktorandka/doktorand informuje školiteľku/školiteľa o všetkých ostatných aktivitách, ktoré môžu mať vplyv na doktorandské štúdium a napísanie dizertačnej práce.

4.4 Úloha konzultantky/konzultanta počas zahraničného pobytu

Počas absolvovania časti štúdia na zahraničnej univerzite v rámci strategického partnerstva konzultantka/konzultant preberá všetky úlohy školiteľky/školiteľa, všetky povinnosti doktorandky/doktoranda sa zároveň (dočasne) vzťahujú na konzultantku/konzultanta partnerskej univerzity. Konzultantky a konzultanti zaväzujú, že sporné prípady budú riešiť v súčinnosti a po dohode so školiteľkou/školiteľom domovskej univerzity. V prípade nezhôd je rozhodujúce stanovisko a rozhodnutie školiteľky/školiteľa domovskej univerzity.

5 Zahraničný pobyt – cieľ a priebeh

Plánovaná mobilita ta študentov bezpochyby prispieva k internacionalizácii doktorandského štúdia. Zahraničný pobyt umožňuje doktorandkám a doktorandom rozšírenie ich vedeckého obzoru, a to tým, že sa môžu zúčastniť vyučovania na partnerskej univerzite a absolvovať kurzy, ktoré ponúkajú špecialisti vo svojom odbore. Vďaka zahraničnému pobytu spoznajú iné univerzitné prostredie a jeho fungovanie a nadviažu kontakty, ktoré môžu byť významné pre ich ďalší profesijný a kariérny rast. Nezanedbateľný je aj rozvoj interkultúrnych, sociálnych a jazykových kompetencií, ktorému zahraničná skúsenosť priamo napomáha.

Študentky a študenti trilaterálneho doktorandského štúdia sú povinní absolvovať minimálne jeden semester na inej univerzite v rámci strategického partnerstva. Voľba hosťovskej univerzity prebieha v súčinnosti so školiteľkou/školiteľom na domovskej univerzite a zohľadňuje zameranie a silné stránky výskumu na partnerskej inštitúcii. Realizácia zahraničného pobytu sa odporúča od druhého po predposledný semester štúdia. Pobyt v poslednom semestri a predĺženie zahraničného pobytu sú možné len so súhlasom školiteľky/školiteľa. Zahraničný pobyt by spravidla nemal trvať dlhšie ako dva semestre, s výnimkou prípadov, kedy k tomu existujú dôležité dôvody ako napr. možnosti rešerše v zahraničných knižniciach, prístup k podstatným materiálom a pod. V každom prípade je však potrebný súhlas školiteľky/školiteľa.

Doktorandky/doktorandi sú na partnerských univerzitách oslobodení od poplatkov za štúdium (s výnimkou bežných správnych a spracovateľských poplatkov alebo poplatkov za vystavenie študentského preukazu a pod.). Hosťujúca univerzita by o plánovanom študijnom pobyte mala byť informovaná aspoň s predstihom jedného semestra.

Doktorandky/doktorandi by sa mali primárne zúčastňovať na výučbe a kurzoch z ponuky metodického kurikula, ktoré sú určené špeciálne pre nich. Zároveň sú povinní zvolený kurz navštevovať pravidelne a splniť všetky podmienky stanovené pre jeho absolvovanie. Hodinová dotácia všetkých kurzov sú 2 hodiny týždenne, za každý kurz je možné získať 10 kreditov (ECTS). a absolvovať hodnotenia, ktoré sú prehodnotením stanoveným pre daný kurz. Za celé trvanie zahraničného pobytu sú študentky a študenti povinní získať minimálne 30 kreditov (ECTS). So súhlasom školiteľky/školiteľa je možné dodatočne navštevovať aj iné prednášky a semináre, ak je to zo strany

host'ujúcej univerzity možné. Všetky získané kredity (vrátane kreditov za fakultatívne predmety) sa započítavajú do celkovej sumy kreditov na domácej univerzite v rámci systému ECTS. Zvolené obligatórne a fakultatívne kurzy musia byť vždy akceptované školiteľkou/školiteľom.

Profesorky a profesori ako aj docentky a docenti host'ujúcej univerzity sú študentom zúčastňujúcim sa mobility k dispozícii vo vedeckých otázkach a pridelení konzultanti im poskytujú rozsiahlejšiu podporu. Odporúča sa, aby sa doktorandi počas svojho pobytu zúčastňovali aj na doktorandských kolokviách, stretnutiach doktorandov daného inštitútu alebo katedry ako aj iných podujatí organizovaných host'ujúcou a aktívne sa podieľali na živote katedry. Malo by im byť taktiež umožnené hospitovať na vybraných vyučovacích jednotkách. Na host'ujúcej univerzite je doktorandom pridelený konzultant (viď body 4.1 a 4.4).

Každá doktorandka a každý doktorand by mali počas svojho pobytu v zahraničí zostať v kontakte so školiteľom/školiteľkou na domácej univerzite a ďalej realizovať svoj stanovený študijný plán a plán práce.

Vo všetkých ostatných otázkach sa na študentov zúčastňujúcich sa mobilít vzťahujú ustanovenia študijného poriadku príslušnej host'ujúcej univerzity.

6 Výsledky vzdelávania

Efekty vzdelávania v rámci tohto kurikula sa odvíjajú od Európskeho kvalifikačného rámca pre celoživotné vzdelávanie (EKR). Cieľom je, aby profesijná kvalifikácia a kompetencie doktorandov v rámci vytvoreného strategického partnerstva v krajinách projektu boli vzájomne porovnateľné. Tento prístup je dôležitý predovšetkým preto, že na zúčastnených univerzitách sa doposiaľ realizovali rozdielne formy vzdelávania (riadne doktorandské štúdium, doktorandská škola pozostávajúca z kolégií a pod.) a taktiež platili rôzne kurikulárne východiská. Spoločné výsledky vzdelávania sú koncipované so zámerom vytvorenia spoločného a všeobecne platného východiska pre všetkých doktorandov. Základom sú opisy výsledkov vzdelávania a taxatívne vymenovanie kompetencií a zručností, ktorými by mali absolventi doktorandského štúdia disponovať.

V nasledujúcej časti sú zhrnuté výsledky vzdelávania spoločného metodického kurikula pre doktorandské štúdium germanistiky na univerzitách v rámci strategického partnerstva. Rozdelené sú do nasledovných oblastí: vedomosti, zručnosti (kognitívne aj praktické zručnosti) a sociálne kompetencie (komunikácia a kooperácia).

6.1 Vedomosti

Doktorand/doktorandka pozná a rozumie úplnej a komplexnej perspektíve poznania v nasledujúcich kontextoch:

- na pokročilom stupni ovláda najnovšie pojmy, terminológiu, teórie a epistemické problémy v rámci svojej disciplíny (predovšetkým jazykoveda a literárna veda) a pozná ich históriu a vývoj;
- na pokročilom stupni ovláda základné pojmy z oblasti vedeckej metodológie, pozná metódy, nové informácie typické pre príslušnú disciplínu, aj v súvislosti s inými disciplínami;
- rozumie sociálnej úlohe vedy a osobitne úlohe humanitných vied.

6.2 Zručnosti

Doktorand/ka je spôsobilý/á aplikovať svoje vedomosti a riešiť nasledujúce problémy a úlohy:

- formulovať vedecký problém, situovať ho v súvislosti s aktuálnym stavom výskumu a odhadnúť možnosti jeho riešenia;
- riešiť originálne výskumné problémy a so svojim výsledkami výskumu prispieť k rozvoju príslušnej disciplíny;
- nájsť pre svoj výskum adekvátne výskumné nástroje a skúmať v interdisciplinárnych súvislostiach;
- kriticky analyzovať, interpretovať a evaluovať výsledky vlastného výskumu a iných výskumov, tým, že uplatňuje adekvátne techniky logického myslenia a argumentácie;
- spracovať výsledky výskumu, verejne ich prezentovať a hodnotiť a zároveň pri tom používať rozličné formy (v ústnej a písomnej podobe);
- rozvíjať zručnosti v oblasti popularizácie poznania a používať rôzne persuzívne techniky;
- prezentovať výsledky výskumu v rámci transferu do hospodárskej a spoločenskej oblasti;
- plánovať realizáciu projektu a výskumu;
- rozširovať a obohacovať svoju výskumnú platformu;
- plánovať a realizovať vyučovanie v akademickom prostredí.

Doktorand/ka je spôsobilý/á vyhodnocovať a zaujímať kritické postoje, obzvlášť v týchto súvislostiach:

- kritické posúdenie vlastných vedomostí a svojho prínosu k rozvoju príslušnej vednej oblasti;
- kritické posúdenie vedomostí iných a ich prínosu k rozvoju v jednotlivých vedných oblastiach;
- uznanie a vyzdvihnutie významu poznania pri riešení problémov;
- úloha experta v kontexte vlastnej odbornej kompetencie pri riešení problémov v rozličných oblastiach života;

- samostatne rozhodovať o témach výskumu a samostatne realizovať výskumné projekty.

6.3 Sociálne kompetencie

- schopnosť správneho časového manažmentu primeranému riešenej úlohe;
- schopnosť konfrontovať svoje vedecké kompetencie a vedomosti s inými vedcami, aj v interdisciplinárnych súvislostiach;
- schopnosť správne posúdiť svoje vedecké kompetencie a vedomosti;
- schopnosť komunikovať s inými vedcami;
- schopnosť prevziať zodpovednosť a plniť sociálne záväzky a vyvíjať činnosť v duchu všeobecného blaha a verejného záujmu a spolupracovať s inými mimouniverzitnými inštitúciami.

7 Ďalšie požiadavky a odporúčania pre úspešné ukončenie štúdia

Zmyslom doktorandského štúdia nie je len absolvovanie kurzov, skúšok a čiastkových skúšok a napísanie a obhajoba dizertačnej práce. Na dosiahnutie širšej komplexnosti odborných a ďalších kompetencií a zručností, ktoré absolventkám a absolventom štúdia zabezpečia lepšie kariérne šance, by malo doktorandské štúdium zahŕňať aj nasledovné činnosti a úlohy:

7.1 Vyučovanie na vysokej škole

Vyučovacia činnosť by mala/môže zahŕňať:

- plánovanie a vyučovanie v pozícii asistenta vyučujúcich docentiek/docentov a profesoriek/profesorov,
- samostatné vyučovanie v primeranom rozsahu,
- spolupôsobenie pri príprave študijných materiálov,
- spoločné vedenie alebo samostatné vedenie seminárnych alebo záverečných prác,
- zostavovanie posudkov k záverečným prácam,
- spoluúčast' na plánovaní a organizácii vyučovania na príslušnej katedre/príslušnom inštitúte,
- spolupôsobenie v procese hodnotenia kvality výučby na katedre/inštitúte.

7.2 Výskumná činnosť a vedecké aktivity

K výskumnej činnosti, publikačnej činnosti a k ďalším vedeckým aktivitám patria predovšetkým:

- spoluautorstvo pri zostavovaní vedeckých publikácií v súčinnosti so školiteľkou/školiteľom,

- zostavovanie vlastných vedeckých prác a menších publikácií ako napr. recenzií a správ z konferencií,
- účasť na vedeckých projektoch,
- účasť na podávaní grantových žiadostí,
- podávanie žiadostí o vlastné menšie (inštitucionálne) projekty,
- účasť na konferenciách (obzvlášť aktívna účasť s príspevkom),
- popularizačné aktivity súvisiace s výskumom,
- účasť na organizácii vedeckých konferencií, kolokvií a seminárov alebo samostatná organizácia takýchto podujatí,
- účasť a spolupráca na editorskej a posudzovateľskej činnosti a zostavovaní vedeckých publikácií, zborníkov alebo časopisov.

Vyučovacia a vedecká činnosť a ďalšie príslušné aktivity by mali byť realizované pod dozorom školiteliek a školiteľov alebo iných poverených a kompetentných osôb. V súvislosti s vyučovacím procesom sa odporúča absolvovanie ďalšieho vzdelávania v oblasti vysokoškolskej didaktiky.

Všetky realizované aktivity by mali byť ohodnotené v rámci kreditového systému ECTS a mali by byť neoddeliteľnou hodnotenia celkového výkonu doktoranda v rámci doktorandského štúdia. Kreditový systém ECTS musí byť navrhnutý tak, aby aktivity v rámci tej istej oblasti mohli byť vzájomne nahraditeľné, aby sa študujúci mohli sami rozhodovať, ktorým ťažiskám sa chcú venovať. Čím širší je však záber realizovaných aktivít doktorandiek a doktorandov, tým viac kompetencií a zručností môžu získať a tým zvýšiť svoje budúce kariérne šance.

8 Systém prenosu dosiahnutých výsledkov

Podstatným princípom internacionálneho študijného programu je automatické vzájomné uznávanie študijných výsledkov dosiahnutých na ktorejkoľvek inštitúcii v rámci strategického partnerstva, za predpokladu, že sú zahrnuté v spoločnom metodickom kurikule. Pri všetkých ostatných študijných výsledkov sa vykoná posudzovanie možnosti uznania týchto výsledkov, pričom sa vynaloží snaha o uznanie daných výsledkov v maximálnom rozsahu. Výslovný nárok na uznanie týchto výsledkov však nie je garantovaný.

Ponuka kurzov obsiahnutá v tomto kurikule je koncipovaná tak, že je zabezpečená rovnocennosť kvality, metodiky a rozsahu študijných povinností v rámci celého strategického partnerstva. To zároveň umožňuje vzájomné uznanie študijných výsledkov bez nutnosti jednotlivého preskúmania a posudzovania.

Za účelom uznania výsledkov vystaví tá univerzita, na ktorej boli dané výsledky dosiahnuté, potvrdenie a/alebo iným dohodnutým spôsobom informuje domovskú univerzitu doktorandky/doktoranda o získaných hodnoteniach a zrealizovaných povinnostiach. Partnerom pre komunikáciu v tejto súvislosti sú školiteľky a školitelia resp. príslušné študijné oddelenia.

Prípadné sporné prípady sa riešia bilaterálne.

9 Ponuka kurzov

Angažovaná literatúra a angažované autorky a autori v Európe 21. st.	25
Dejiny jazykovedy	27
Dejiny odborných jazykov	29
Etnický štýl písania vo vede – medzi mýtom a pravdou.....	31
Európske kultúrne dejiny	33
Feministické koncepty v literárnej vede.....	35
Gramatické teórie 20. storočia	37
Interkultúrna a transkultúrna literatúra.....	39
Intertextualita a intermedialita.....	41
Jazyk masmédií	43
Jazyk v politickom diskurze.....	45
Jazykové kontakty	47
Koncepty rodovej a queerovej teórie v kultúrnovednom výskume	49
Konfesionálna propaganda v literatúre a umení raného novoveku	51
Korpusová lingvistika	53
Kultúrnovedné koncepty v germanistike.....	55
Literatúra a politika	57
Lyrika a hermetizmus	59
Multimodálne texty medzi argumentáciou, persúáciou a manipuláciou.....	61
Nové koncepcie a paradigmy výskumu v pragmalingvistickom a sociolingvistickom výskume.....	63
Od myšlienky k vedeckému článku alebo ako možno manažovať vedeckú prácu	65
Onomastika – oblasti výskumu, smery a úlohy	67

Paradigmy textovej lingvistiky a trendy výskumu	69
Porovnávacia „gramatika“ ako súčasť aplikovanej lingvistiky	71
Praktické aspekty písania a zostavovania vedeckých publikácií	73
Propaganda z pohľadu lingvistiky	75
„Res publica“ v súčasnej literatúre nemecky hovoriacich krajín	77
Štylistika textu	79
Syntaktické teórie a moderná lingvistika	81
Teória gramatikalizácie	85
Tvorba projektov a zostavovanie žiadosti o grant	87
Úvod do emočnej lingvistiky	89
Úvod do kognitívnej lingvistiky	91
Verbalizácia zmyslových vnemov	93
Viacjazyčnosť a jazyková politika	95
Všeobecné a špeciálne dejiny jazyka	97
Vybrané kapitoly zo študijnej lexikografie	99
Zásady publikovania výsledkov výskumu	103
Židovská literatúra v nemčine	105

Angažovaná literatúra a angažované autorky a autori v Európe 21. st.

10 ECTS

Zodpovedná inštitúcia

Katedra germanistickej filológie, Univerzita Wroclaw

Popis predmetu / Ciele

Politické témy sa stále viac dostávajú do centra záujmu viacerých súčasných európskych autoriek a autorov. Stále sa rozvíjajúce spoločnosti sa stávajú novým predmetom rozprávania v literárnych textoch. V rámci predmetu sa budeme zaoberať politickými témami v súčasnom románe a dráme, pričom pôjde predovšetkým o spracovanie spoločensko-kritických prvkov a ich vsadenie do mimoliterárnych kontextov.

Získané kompetencie

Na seminári si doktorandi rozšíria vedomosti v oblasti angažovanej literatúry v Európe, rozvinú a prehĺbia si svoje jazykové kompetencie. Taktiež majú možnosť spoznať väčšiu zbierku textov na danú tému.

Ťažiská

- angažovaná literatúra
- politický text
- investigatívny žurnalizmus
- spoločensko-kritická literatúra (román, dráma, divadlo)
- súčasná literatúra, poľská literatúra, literatúra nemecky hovoriacich krajín
- ruská literatúra, ukrajinská literatúra, česká literatúra

Podmienky absolvovania predmetu

Referát, aktívna účasť na seminároch, písomná domáca úloha.

Literatúra

GANSEL, C. –NELL, W. (2016): Vom kritischen Denker zur Medienprominenz. Zur Rolle von Intellektuellen in Literatur und Gesellschaft vor und nach 1989. Bielefeld: Transcript.

- HEIDEMANN, G. – JABŁKOWSKA, J. – TOMASI-KAPRAL, E. (Hg.) (2019): Engagement. Literarische Potentiale nach den Wenden. Band 2. Berlin: Peter Lang Verlag.
- WOLTING, M. – JAROSZ-SIENKIEWICZ, E. (2019): Zaangażowanie. Reprezentacje polityczności w literaturze niemieckiego obszaru kulturowego. Kraków: Universitas.
- WOLTING, M. (Hg.) (2019): Neues historisches Erzählen. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht Verlag.

Dejiny jazykovedy

10 ECTS

Zodpovedná inštitúcia

Katedra germanistiky, Filozofická fakulta
Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem

Popis predmetu / Ciele

Predmet poskytuje prehľad najdôležitejších vývinových etáp jazykovedy od jej počiatkov až po súčasnosť. Najskôr sa venuje pozornosť začiatkom jazykovedného bádania v antike, stredoveku a ranom novoveku. Cieľom je podnietiť záujem o prehlbujúce štúdium vybraných tém z dejín jazykovedy a súčasne vybaviť študenta schopnosťou reflektovať základy a determináciu metodického prístupu v jazykovednom bádani.

Získané kompetencie

Doktorand/ka získa prehľad o najdôležitejších vývinových etapách jazykovedy od jej začiatkov až po súčasnosť. Je schopný reflektovať základy determinácie metodického prístupu v jazykovednom skúmaní.

Ťažiská

- Platónov dialóg Kratylos
- Antickí gramatici
- Predchodcovia jazykovedy v stredoveku a ranom novoveku
- Gramatika z Port Royal
- Herder a Humboldt
- Historicko porovnávací jazykoveda
- Mladogramatici
- Ženevská škola (de Saussure, Meillet)
- Pražská škola (Trubetzkoy, Jakobson)
- Jazyková typológia, Sapir-Whorfova hypotéza a Weißbergerov model
- Generatívna gramatika
- Rozvoj jazykovedy v 2. polovici 20. storočia

Podmienky absolvovania predmetu

Aktívna účasť na seminári, vypracovanie písomnej práce ako podkladu pre ústnu skúšku.

Literatúra

- ALLEN, Keith (ed.): Handbook of the History of Linguistics. Oxford: Oxford University Press.
- ARENS, Hans (1974): Sprachwissenschaft. Der Gang ihrer Entwicklung von der Antike bis zur Gegenwart. 2 Bde. Frankfurt: Fischer.
- AUROUX, Sylvain et al. (Hrsg.) (2006): Geschichte der Sprachwissenschaften. Ein internationales Handbuch zur Entwicklung der Sprachforschung von den Anfängen bis zur Gegenwart. 3 Bde. Berlin/New York: Mouton de Gruyter.
- BREKLE, Herbert Ernst (1985): Einführung in die Geschichte der Sprachwissenschaft. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft.
- GARDT, Andreas (1999): Geschichte der Sprachwissenschaft in Deutschland. Vom Mittelalter bis ins 20. Jahrhundert. Berlin/New York: de Gruyter.
- HELBIG, Gerhard (2016): Geschichte der neueren Sprachwissenschaft. Unter dem besonderen Aspekt der Grammatik-Theorie. Berlin/Boston: de Gruyter.
- LAW, Vivien (2003): The History of Linguistics in Europe. From Plato to 1600. Cambridge: Cambridge University Press.
- WILDGEN, Wolfgang (2011): Die Sprachwissenschaft des 20. Jahrhunderts. Berlin/New York: de Gruyter.

Dejiny odborných jazykov

10 ECTS

Zodpovedná inštitúcia

Katedra germanistiky, Filozofická fakulta,
Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave

Popis predmetu / Ciele

Cieľom predmetu je získať najprv teoretický prehľad o tematike odborných jazykov vo všeobecnosti a o ich historickom vývoji. Pozornosť sa ďalej sústreďí na zvláštnosti vybraných odborných jazykov v minulosti na úrovni rôznych jazykových podsystémov. Vzhľadom na postupujúcu diverzifikáciu a stupňujúcu sa vedeckosť v dnešnej komunikácii má skúmanie odborného spôsobu vyjadrovania mimoriadny význam. Z tohto pohľadu je dôležité sledovať, ktoré staršie prvky odborného sa zachovali v súčasnej bežnej komunikácii. Na základe vopred vybraných príkladov sa skúma tento proces so svojim kultúrno-historickým a vedecko-historickým pozadím a v spojitosti s metodickými problémami pri opise historických odborných jazykov.

Získané kompetencie

Doktorand/ka získa teoretický prehľad o odbornom jazyku všeobecne a o jeho historickom vývine. V nadväznosti na to sa budú hlbšie prezentovať špecifiká vybraných odborných jazykov v minulosti a dnes z pohľadu lexiky, frazeológie a slovotvorby. Týmto spôsobom sa posilní schopnosť spájať teoretické a historické znalosti s jazykovednou praxou.

Ťažiská

- Teórie a metódy výskumu odborného jazyka
- Vývin nemeckých odborných jazykov, špecifické odborné jazyky
- Slovotvorné vzory v odborných jazykoch v minulosti a dnes
- Frazeológia v odborných jazykoch
- Historický význam odborných jazykov
- Význam jazykov pri sprostredkovaní a utváraní vied
- Odborné a špecifické jazyky
- Zhody a rozdiely z historického pohľadu
- Tendencie diverzifikácie spektra odborných jazykov

Podmienky absolvovania predmetu

Aktívna účasť na seminároch, splnenie čiastkových úloh, seminárna práca, ústna skúška

Literatúra

- BARZ, I. (2008): Fachtextsorten gestern und heute. Festschrift für Ingrid Wiese. Frankfurt am Main: Lang.
- BAUMANN, K.-D. (2004): Pluralität in der Fachsprachenforschung. Tübingen: Narr.
- HABERMANN, M. (2001): Deutsche Fachtexte der frühen Neuzeit. Berlin/New York: de Gruyter.
- HOFFMANN, L. (1988/97): Fachsprachen. Ein internationales Handbuch zur Fachsprachen-forschung und Terminologiewissenschaft. Berlin/New York: de Gruyter.
- KRAMER, U. (2011): Spezielle Wortschätze und ihre Kodifizierung in deutschen Wörterbüchern: Tradition, Konstanz und Wandel. Berlin/New York: de Gruyter.
- ROELCKE, T. (2005): Fachsprachen. Berlin: Erich Schmidt Verlag.

Etnický štýl písania vo vede – medzi mýtom a pravdou

10 ECTS

Zodpovedná inštitúcia

Katedra germanistickej filológie, Univerzita Wrocław

Popis predmetu / Ciele

V rámci predmetu sa diskutuje o otázkach organizácie textu a zaužívaných formuláciách vo vedeckých textoch. V popredí sú etnicky dané vzory, ktoré sa skúmajú kontrastívne. V literatúre sa jednoznačne akceptuje názor, že zaužívané formulácie sú dané kultúrne špecifickým hodnotovým systémom, spôsobom myslenia a typickým spôsobom konania. Tak sa píšuci prispôbujú tradovaným vzorom výstavby textu. Skúmanie tejto rutiny vyvodzuje špecifickosť jednotlivých krajín vo vedeckom diskurze. Dôležitým bodom v rámci predmetu je vedecká nemčina. Na základe porovnania bežných formulácií v jazyku L1 poslucháča s textami rodených hovoriacich sa vypracuje univerzálny raster analýz, pomocou ktorého bude možné analyzovať konvergencie a divergencie v rámci ľubovoľných textov v rôznych kombináciách jazykov.

Získané kompetencie

Rozšírenie perspektívy fenoménu (nemeckého) vedeckého jazyka; osvojenie si zaužívaných formulácií v oblasti vedeckých textov u nemecky hovoriacich zahraničných germanistov; redukovanie interferencií vlastných kultúrnych tradícií a vzorov v akademickom spôsobe písania u zahraničných germanistov.

Ťažiská

- definovanie jazyka
- postavenie tzv. vedeckého jazyka
- nemčina ako vedecký jazyk (vzostup a pád)
- nemčina ako vedecký jazyk (formálne a pragmasémantické aspekty)
- „Veda hovorí po anglicky“ + „angličtina je povinnosť, nemčina je plus“
- zvláštnosti vedeckej nemčiny z pohľadu vlastného jazyka

Podmienky absolvovania predmetu

Príprava cca. 20 minútového vystúpenia o kontrastívnych aspektoch vedeckého jazyka. Obsah prezentácie odovzdať v písanej podobe (článok), ktorý bude posúdený a prediskutovaný vo fóre.

Literatúra

- BREITKOPF, A. /I. VASSILEVA (2007): Osteuropäischer Wissenschaftsstil. In: Auer, Peter/Harald Baßler (Hrsg.): Reden und Schreiben in der Wissenschaft. Frankfurt am Main: Campus, S. 211-224.
- CIRKO, L. / K. PITTNER (Hrsg.) (2018): Wissenschaftliches Schreiben interkulturell: Kontrastive Perspektiven. Berlin u. a.: Peter Lang.
- CLYNE, M. (1991): Zu kulturellen Unterschieden in der Produktion und Wahrnehmung englischer und deutscher wissenschaftlicher Texte. In: Info DaF 18, 4, S. 376-383.
- ESSER, R. (1997): Etwas ist mir geheim geblieben am deutschen Referat. Kulturelle Geprägtheit wissenschaftlicher Textproduktion und ihre Konsequenzen für den universitären Unterricht von Deutsch als Fremdsprache. München: Iudicium.
- GALTUNG, J. (1985): Struktur, Kultur und intellektueller Stil. Ein vergleichender Essay über sachsonische, teutonische, gallische und nipponische Wissenschaft. In: Wierlacher, Alois (Hrsg.): Das Fremde und das Eigene: Prolegomena zu einer interkulturellen Germanistik. München: Iudicium, S.151-193.
- KAISER, D. (2002): Wege zum wissenschaftlichen Schreiben. Eine kontrastive Untersuchung zu studentischen Texten aus Venezuela und Deutschland. Tübingen: Stauffenburg.
- STEZANO COTELO, K. (2008): Verarbeitung wissenschaftlichen Wissens in Seminararbeiten ausländischer Studierender. Eine empirische Sprachanalyse. Studien Deutsch, Band 39. München: Iudicium.

Európske kultúrne dejiny

10 ECTS

Zodpovedná inštitúcia

Katedra germanistiky, Filozofická fakulta
Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem

Popis predmetu / Ciele

Cieľom kurzu je oboznámiť študentov so základnými kultúrnoteoretickými konceptmi potrebnými na pochopenie európskych kultúrnych dejín. Konštitutívne texty kultúrnej teórie budú dané do súvislosti s chápaním germanistiky ako vedy o kultúre, obzvlášť s otázkami kultúrnych, národných a ďalších identít. Pritom bude pozornosť venovaná tým fenoménom, ktoré určovali európsku identitu od antiky po súčasnosť. Na základe teoretických konceptov a konkrétnych príkladov ako sú napr. priestorové usporiadanie krajiny budú kritické reflexii podrobené pojmy európskej resp. nemeckej kultúry.

Získané kompetencie

Doktorand/ka pozná základné kultúrne teoretické koncepty a rozumie kultúrnemu významu a dejinnému kontextu navštívených pamiatok. Je schopný/á s kultúrnymi teoretickými konceptmi ďalej pracovať.

Ťažisko

- Európa a stredná Európa: kulturologické koncepty
- Diskurzy moci a dejiny novoveku
- Kozmos – svet – Európa: cesta od mytológie k alegórii
- Svetské štátne patrónky v stredoeurópskom priestore (Germánia, Bohémia, Poľónia, Bavaria, Saxonia) a ich náboženské protiklady (svätá patróna a patrónky)
- Kultúrne krajiny: od antických pastierskych idyliiek cez biblické a stredoveké a novoveké rajske krajinské koncepty a romantické krajinky
- Zrkadlenie vyššie uvedených priestorových konceptov v nacionalistickom vnímaní v krajinách strednej Európy (ideológia krvi a zeme, literatúra domoviny)

- dve tematické exkurzie do česko-saskej oblasti (Most, Duchcov, Teplice, Litoměřice atď.) na českej strane a Drážďany, Pirna, Míšeň, zámok Weesenstein, baroková záhrada Großsedlitz atď. na saskej strane

Podmienky absolvovania predmetu

Aktívna účasť na seminároch a exkurziách, interpretácia umeleckého diela (obraz, pamiatka, literárne dielo) v rámci semináru a následné vypracovanie písomnej práce so zahrnutím spätnej väzby a impulzov od ďalších účastníkov semináru.

Literatúra

- CSÁKY, M. (2010): Das Gedächtnis der Städte: kulturelle Verflechtungen - Wien und die urbanen Milieus in Zentraleuropa. Wien: Böhlau Wien.
- DELOUCHE, F. (ed.) (2012): Das europäische Geschichtsbuch: Von den Anfängen bis ins 21. Jahrhundert. Stuttgart: Klett-Cotta.
- FEICHTINGER, J. (ed.)/COHEN, G. B. (ed.) (2017): Understanding Multiculturalism. The Habsburg Central European Experience. New York/Oxford: Berghahn Books.
- KRAUSS, H. (2004): Das Paradies. Eine kleine Kulturgeschichte. München: C. H. Beck.
- VAN MARWYCK, M. (2010): Gewalt und Anmut. Weiblicher Heroismus in der Literatur und Ästhetik um 1800. Bielefeld: Transcript Verlag.
- VIETTA, S. (2007): Europäische Kulturgeschichte. Eine Einführung. Paderborn: UTB.

Feministické koncepty v literárnej vede

10 ECTS

Zodpovedná inštitúcia

Katedra germanistiky, Filozofická fakulta
Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem

Popis predmetu / Ciele

Predmet má za cieľ oboznámiť doktorandky a doktorandov s feministickými literárnovednými konceptmi od 80. rokov 20. storočia a prediskutovať prínos daných konceptov pre genderovo orientovanú analýzu literárnych textov. Tematizovaná bude úloha rola ženy v dejinách literatúry, prínos psychoanalytických, semiotických, postštrukturalistických a dekonštruktivistických teórií pre analýzu literárneho textu, ktoré umožňujú rozpoznať a sledovať de(konštrukciu) obrazu ženy v literatúre v období od osvietenstva po súčasnosť.

Získané kompetencie

Dotkorand/ka sa orientuje vo feministickom literárnovednom diskurze, ktorý významne prispel k etablovaniu tzv. Gender Studies, a je schopný/á aplikovať koncepty feministickej literárnej teórie na konkrétny literárny text.

Ťažiská

- Ženy v literárnej produkcii 18. a 19. storočia
- Ženy v dejinách literatúry
- Konštruktívne a dekonštruktívne teórie, teória sexuálnej diferencie
- Feministické literárne teórie – psychoanalytické a semiotické impulzy
- Feministické literárne teórie – postštrukturalistické a dekonštruktívne impulzy, koncept tzv. ženského písania
- Feministické teórie a Gender Studies
- Obraz ženy v literatúre a jeho premeny

Podmienky absolvovania predmetu

Aktívna účasť na seminároch, vypracovanie a prednesenie referátu k zvolenému teoretickému textu popr. aplikácia feministickej teórie (resp. Gender Studies) na vybraný literárny text.

Literatúra

- BEAUVOIR, S. de (2000): Das andere Geschlecht. Sitte und Sexus der Frau. Reinbek bei Hamburg: Rowohlt.
- BOVENSCHEN, S. (1979): Die imaginierte Weiblichkeit. Exemplarische Untersuchungen zur kulturgeschichtlichen und literarischen Präsentationsformen des Weiblichen. Frankfurt am Main: Suhrkamp.
- GRUVER, N./ LANGENBERGER, B. (2020): Feministische Theorie und Genderforschung: Die philosophischen Grundlagen. Stuttgart: UTB.
- JEREMIAH, E. (2012): Nomadic Ethics in Contemporary Women's Writing in German. Strange Subjects. Rochester: Boydell & Brewer.
- KLUGER, R. (1996): Frauen lesen anders. Essays. München: DTV.
- LINDHOFF, L. (2003): Einführung in die feministische Literaturtheorie. Stuttgart: J. B. Metzler.
- OSINSKI, J. (1998): Einführung in die feministische Literaturwissenschaft. Berlin: Erich Schmidt Verlag.
- NIEBERLE, S. (2014): Gender Studies und Literatur. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft.
- SMITH, S./ WATSON, J. (1998): Women, autobiography, theory. A reader. Wisconsin: University of Wisconsin Press.

Gramatické teórie 20. storočia

10 ECTS

Zodpovedná inštitúcia

Katedra germanistiky, Filozofická fakulta,
Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave

Popis predmetu / Ciele

V rámci predmetu budú predstavené dôležité teórie gramatického popisu v 20. storočí, ktoré stavajú na tradíciách štrukturalizmu, ktorý platí ako spoločný pojem pre rôzne, európske i americké, lingvistické školy. Ich spoločný znakom je to, že v modernej jazykovede predsa stavajú na základnom diele Fedinanda de Saussurea. Americký štrukturalizmus sa sústreďí primárne na segmentovanie a klasifikáciu viet v rámci analýz konštituentných štruktúr. Generatívna gramatika zase skúma kompetencie hovoriaceho pri tvorbe vetných štruktúr. V centre pozornosti valenčnej teórie stojí sloveso, ktoré na seba viaže obligatórne a fakultatívne doplnenia. Pre funkčnú gramatiku sú pri štruktúrovaní vety zase smerodajné komunikatívne aspekty. V rámci tohto predmetu sa skúmajú rôzne faktory a prístupy, ktoré sa podieľajú na tvorbe viet.

Získané kompetencie

Doktorand/ka získa prehľad o vývoji gramatik 20. st., pochopí súvislosti vplyvu štrukturalistickej metodológie na jednotlivé gramatické teórie v Európe a USA, s dôrazom na analýzu konštituentných typov gramatických fráz a závislostnej gramatiky.

Ťažiská

- Štrukturalizmus ako pojem zastrešujúci interdisciplinárne vedecké postupy
- Štrukturalizmus: Ferdinand de Saussure
- Štrukturalizmus v Európe a v USA
- Tradičná gramatika versus konštituentná gramatika
- Typy tzv. frázovej gramatiky - Phrasenstrukturgrammatiken (Konstituentengrammatiken)
- Kategoriaľná gramatika a lexikálno-funkčná gramatika
- Teória rekcie

- **Dependenčné- závislostné gramatiky:** U. Engel, H.-W. Eroms, K. Welke, V. Ágel

Podmienky absolvovania predmetu

Aktívna účasť na seminároch, seminárna práca, úspešné zvládnutie diskusie v rámci kolokvia.

Literatúra

ÁGEL, V. (2000): Valenztheorie. Tübingen: Narr.

CHOMSKY, N. (1981): Lectures on Government and Binding. Mouton: de Gruyter.

ENGEL, U. (2004): Deutsche Grammatik. München: IUDICIUM.

EROMS, H.-W. (2000): Syntax der deutschen Sprache, Berlin: de Gruyter.

GARDT, A. (1999): Geschichte der Sprachwissenschaft in Deutschland. Vom Mittelalter bis ins 20. Jahrhundert. Berlin: de Gruyter.

HELBIG, G. (2000): Quo vadis, Grammatik? In: Bayer, J, Römer C, Hrsg. Von der Philologie zur Grammatiktheorie. Tübingen: Niemeyer. S. 3-13.

HOFFMANN, L. (2003): Funktionale Syntax. Die pragmatische Perspektive. Berlin: Walter de Gruyter.

SAUSSURE, F. de (1916): Cours de linguistique générale» (Grundfragen der allgemeinen Sprachwissenschaft). Europäische und amerikanische linguistische Schulen. Berlin: de Gruyter.

WELKE, K. (2005): Deutsche Syntax funktional. Perspektiviertheit syntaktischer Strukturen. Tübingen: Stauffenburg.

Interkultúrna a transkultúrna literatúra

10 ECTS

Zodpovedná inštitúcia

Katedra germanistiky, Filozofická fakulta
Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem

Popis predmetu / Ciele

Na základe diskurzu posledných desaťročí týkajúceho sa pojmov interkulturalita a transkulturalita budú tieto pojmy najskôr teoreticky vymedzené (literatúra migrantov, migračná literatúra, interkultúrna a transkultúrna literatúra) a diskutovať sa bude o ich relevancii vzhľadom na interkultúrne koncepty hybridity, liminality, polyfónie (popr. dialogicity) a prekladu ako prostriedku kultúrneho transferu. V neposlednom rade bude pozornosť venovaná predovšetkým fenoménu tzv. „eastern turn“ v súčasnej literatúre nemecky hovoriacej oblasti a na príklad analýzy konkrétnych literárnych textov overovaný prínos interkultúrnych teórií pre literárnovednú analýzu.

Získané kompetencie

Doktorand/ka sa orientuje vo vývoji pojmov, ako aj v základných konceptoch interkulturality či transkulturality, vie aplikovať získané teoretické znalosti na konkrétny literárny text a analyzovať ho z tohto pohľadu po obsahovej aj formálnej stránke.

Ťažiská

- Koncepty interkulturality (Wierlacher)
- Koncepty transkulturality (Welsch)
- Postkoloniálne teórie (H. Bhabha)
- Pojmy vo vývoji: literatúra migrantov, migračná literatúra, interkultúrna literatúra
- Koncepty interkulturality – hybridita, liminalita, polyfónie (topografia hlasu – Chiellino, dialogicita – Amodeo)
- Kultúra ako preklad
- Základy a hranice interkultúrnej literárnej vedy
- Tzv. eastern turn v 90. rokoch 20. storočia

Podmienky absolvovania predmetu

Aktívna účasť na seminároch, vypracovanie a prednesenie referátu k zvolenému teoretickému textu príp. aplikácia interkultúrnej teórie na vybraný literárny text.

Literatúra

- BLUM-BARTH, N. (2016): Transkulturalität, Hybridität, Mehrsprachigkeit. Von der Vision zur Revision einiger Forschungstrends. *German as a foreign language*, 113–130. Online: <http://www.gfl-journal.de/1-2016/blum-barth.pdf> [zugesgriffen: 2019-12-13].
- CHIELLINO, C. (2000) (Hg.): *Interkulturelle Literatur in Deutschland*. Ein Handbuch. Stuttgart: J. B. Metzler.
- FELISZEWSKI, Z./ BLIDY, M. (2019) (Hg.): *Femdheit – Andersheit – Vielheit*. Studien zur deutschsprachigen Literatur und Kultur. New York: Peter Lang.
- GLESENER, J. E./ ROELENS, N./ SIEBURG, H. (2007) (Hg.): *Das Paradigma der Interkulturalität*. Themen und Positionen in europäischen Literaturwissenschaften. Bielefeld: Transcript.
- HAINES, B. (2008): The Eastern Turn in Contemporary German, Swiss and Austrian Literature. *Debatte*. 16 (2), 135–149.
- HOFMANN, M./ PATRUT, I.-K. (2015): *Einführung in die interkulturelle Literatur*. Darmstadt: WBG.
- LESKOVEC, A. (2011): *Einführung in die interkulturellen Literaturwissenschaften*. Darmstadt: WBG.
- MECKLENBURG, N. (2009): *Das Mädchen aus der Fremde*. Germanistik als interkulturelle Literaturwissenschaft. München: Iudicium Verlag.
- WIERLACHER, A./ BOGNER, A. (2003) (Hg.): *Handbuch interkulturelle Germanistik*. Stuttgart: J. B. Metzler.
- WELSCH, W. (2009): Was ist eigentlich Transkulturalität? In: Darowska, L./ Lüttenberg, Th./ Machold, C. (Hg.): *Hochschule als transkultureller Raum? Kultur, Bildung und Differenz in der Universität*. Bielefeld: Transcript. S. 39-66.

Intertextualita a intermedialita

10 ECTS

Zodpovedná inštitúcia

Katedra germanistiky, Filozofická fakulta
Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem

Popis predmetu / Ciele

Hlavným cieľom semináru bude získanie metodických základov pre prácu s interkultúrnymi aspektmi v literatúre a hĺbkovou mediálnou analýzou. Doktorandky a doktorandi získajú diferencovaný pohľad na umelecké smery moderny zameraný na konkrétnu problematiku (zobrazenie odcudzenia, vojny) a na variabilitu estetického účinku v závislosti na médiu. Ako príklad budú slúžiť filmové adaptácie, divadelné úpravy a ďalšie formy umeleckého vyjadrenia. Pozornosť bude venovaná predovšetkým intermediálnemu potenciálu textov Franza Kafku a Jaroslava Haška, teda dramatisácií a početným adaptáciám českej, nemeckej, rakúskej a americkej proveniencie.

Získané kompetencie

Doktorand/ka získa znalosti metodický základov literárnej a mediálnej analýzy a je schopný/á ich uplatniť pri interpretácii konkrétnych textov či ich mediálnych spracovaní.

Ťažiská

- Základy intertextovej a mediálnej analýzy
- Kafkov "Proces": intermediálny potenciál románu
- Dramatisácia Jana Grossmana (1966)
- Filmové adaptácie: Orson Welles (1962); Steven Sonderbergh (1991)
- „Osudy dobrého vojáka Švejka za svetové války“: preklady Grete Reinerovej (1926) a Antonína Brouseka (2014)
- Švejk v médiách (kniha/ilustrácie Josef Lada, nemý film, hraný a animovaný film, divadlo, pieseň)
- Švejk v nemecky hovoriacej kultúre(Brecht, Kutschera, Rühmann, Muliár)

Podmienky absolvovania predmetu

Aktívna účasť na seminároch, splnenie čiastkových úloh k Haškovi a Kafkovi v závislosti na danom médiu (knihy, film, dramatizácia, ilustrácia).

Literatúra

- ALBERSMEIER, F.-J. (Hg.) (2003): *Texte zur Theorie des Films*. Stuttgart: Reclam.
- BOHNENKAMP, A. (Hg.) (2012): *Literaturverfilmungen*. Stuttgart: Reclam.
- GROSSMAN, J./HOLÝ, J.(ed.)/POKORNÁ, T. (Ed.) (1991): *Analýzy*, Praha: Československý spisovatel.
- HICKETHIER, K. (2012): *Film- und Fernsehanalyse*. Stuttgart/Weimar: J. B. Metzler.
- PREECE, J. (2002): *The Cambridge Companion to Kafka*. Cambridge: Cambridge University Press.
- ORR, J./NICHOLSON, C. (Hg.) (1992): *Cinema and Fiction. New Modes of Adapting, 1950-1990*. Edinburgh: Edinburgh Univ Press.
- SCHAMSCHULA, W. (Ed.) (1989): *Jaroslav Hašek 1883-1983. Proceedings of the International Hašek-Symposium, June 24-27, Frankfurt am Main/Bern/New York/Paris*: Peter Lang.

Jazyk masmédií

10 ECTS

Zodpovedná inštitúcia

Katedra germanistiky, Filozofická fakulta
Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem

Popis predmetu / Ciele

Cieľom kurzu je prehĺbiť znalosti doktorandov/doktorandiek na poli masmédií (predovšetkým tlače a onlinových médií). Pozornosť bude venovaná novým tendenciám v masmédiám, napr. „bulvarizácia“ seriózných (printových) médií, ďalej tzv. hypertextu v onlinových médiách, vzťah medzi textom a obrazom a vývoju druhov textov a ich prelínania. Na konkrétnych príkladoch textových druhov z vybraných novín a časopisov budú analyzované jazykové štylistické prostriedky, napr. metaforika a idiomatika.

Získané kompetencie

Doktorand/ka získa znalosti o vývinových tendenciách moderného jazyka médií a vie ich aplikovať pri analýze konkrétnych publicistických textov.

Ťažiská

- Rozdelenie masmédií
- Seriózne médiá a bulvár – tendencia k „infotainmentu“ a „bulvarizácii“ masmédií
- Onlinové médiá a hypertext
- Vzťah medzi textom a obrazom
- Druhy textu a ich prelínanie
- Metaforika a idiomatika v publicistických textoch
- Analýza vybraných publicistických textov (Der Spiegel, Focus, FAZ, Die Zeit, SZ, Bildzeitung)

Podmienky absolvovania predmetu

Aktívna účasť na seminároch, splnenie čiastkových úloh v súvislosti s analýzou vybraných publicistických textov v printových a onlinových médiách.

Literatúra

- BURGER, H., LUGINBÜHL, M. (2014): *Mediensprache. Eine Einführung in Sprache und Kommunikationsformen der Massenmedien.* 4., neu bearbeitete und erweiterte Auflage. Berlin/Boston: De Gruyter.
- FIX, U., WELLMANN, H. (Hg.) (2000): *Bild im Text – Text im Bild.* Heidelberg: Universitätsverlag Winter.
- MEDIENWISSENSCHAFT. Ein Handbuch zur Entwicklung der Medien und Kommunikationsformen. (2001) Herausgegeben von Leonardt, J.-F., Ludwig, H.-W., Schwarze, D., Straßner, E. (HSK-Bände 15/1-3). Berlin-New York: De Gruyter.
- SCHMITZ, U. (2004): *Sprache in modernen Medien. Einführung in Tatsachen, Theorien, Themen und Thesen.* Berlin: Erich Schmidt Verlag.

Jazyk v politickom diskurze

10 ECTS

Zodpovedná inštitúcia

Katedra germanistiky, Filozofická fakulta,
Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave

Popis predmetu / Ciele

Jazyk zohráva centrálnu úlohu takmer vo všetkých oblastiach politiky. Cieľom tohto kurzu je poskytnúť prehľad o oblastiach použitia a využívania politického jazyka a súčasne informovať o stave výskumu tejto problematiky. Základom je definícia toho, čo znamená politické konanie a ako sa toto realizuje za pomoci jazyka. Okrem toho budú predstavené metódy politolingvistickej analýzy. Pozornosť sa pritom venuje trom úrovniam – lexike, textom a diskurzom. Takáto analýza bude súčasne ilustrovaná na základe vhodných príkladov. Napokon sa kurz venuje aj tematike zostavovania relevantných textových korpusov s cieľom ich ďalšieho výskumu.

Získané kompetencie

Poslucháč si osvojí schopnosť prezentovať a sledovať úlohu jazyka v politickom diskurze. Osobitná pozornosť bude venovať stratégiám využívania jazyka. Dokáže na konkrétnych historických a súčasných príkladoch predstaviť funkcie jazyka pri formulácii názorov, obsahovej manipulácii a vytváraní identít.

Ťažiská

- Základy politického využívania jazyka
- Funkcie politického využívania jazyka
- Metódy využívania jazyka
- Jazykové prostriedky v politickej reklame
- Jazyková manipulácia v službách totalitných systémov a ideológií
- Jazykové rituály súčasnosti
- Analýza politických vystúpení z pohľadu jazykových prostriedkov: lexika, frazeológia
- Analýza politických vystúpení z pohľadu jazykových prostriedkov: štylistika

- Analýza politických vystúpení z pohľadu jazykových prostriedkov: argumentačné stratégie
- Analýza politických vystúpení z pohľadu jazykových prostriedkov: rétorika
- Politická žurnalistika: jazykové znaky

Podmienky absolvovania predmetu

Aktívna účasť na seminároch, seminárna práca, úspešné zvládnutie diskusie v rámci kolokvia.

Literatúra

- GIRNTH, H. (Hrsg.) (2006): Strategien politischer Kommunikation. Berlin: Schmidt.
- JARREN, O. - SARCINELLI, U. - SSXER, U. (Hrsg.) (2006): Politische Kommunikation in der Mediengesellschaft. Wiesbaden: Verlag für Sozialwissenschaft.
- KILIAN, J.(Hrsg.) (2005): Sprache und Politik. Mannheim: Dudenverlag.
- KUHNERT, S. (2007): Wortkampf nach dem Wahlkampf. Politische Argumentation im Fernsehen. Saarbrücken: VDM.
- SCHITT, D. (Hrsg.) (1993): Doktrin und Sprache in der ehemaligen DDR bis 1989. Frankfurt: Lang.
- SCHUPPENER, G. (Hrsg.) (2008): Sprache des Rechtsextremismus. Leipzig: Hamouda.
- WODAK, R. (2008): Handbook of communication in the public sphere. Berlin: de Gruyter.

Jazykové kontakty

10 ECTS

Zodpovedná inštitúcia

Katedra germanistiky, Filozofická fakulta,
Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave

Popis predmetu / Ciele

Kurz sa najskôr venuje teoretickým základom jazykových kontaktov a ich dôsledkom. Pritom má byť objasnené spoločenské, ale aj politicko-historické pozadie. Ťažiskom predmetu sú následne regionálne jazykové kontakty v strednej a východnej Európe a vplyv nemeckého jazyka na poľský, český, slovenský, ruský atď. a taktiež opačný vplyv týchto jazykov na nemčinu. Tematizované sú aj historické a ako aj súdobé jazykové zmiešané formy, ako napríklad jazykové variety imigrantov v Nemecku. Ďalej sa venuje pozornosť procesom vzniku a podmienkam kreolského jazykov a jazyka pidgin, ako aj ich špecifikám.

Získané kompetencie

Doktorand/ka pozná metódy skúmania jazykových kontaktov a ich aplikáciu. Vie rozoznávať formy jazykových kontaktov, dokáže interpretovať dôsledky jazykových kontaktov, otázky prestíže a vzťahy gramatikalizácie a jazykových kontaktov.

Ťažiská

- Výskum jazykových kontaktov ako lingvistická disciplína
- Metódy skúmania jazykových kontaktov
- Psycholingvistické dôsledky jazykových kontaktov
- Sociolingvistické dôsledky jazykových kontaktov
- Vplyvy na jednotlivé jazykové roviny – fonológia
- Vplyvy na jednotlivé jazykové roviny – morfológia
- Vplyvy na jednotlivé jazykové roviny – syntax
- Vplyvy na jednotlivé jazykové roviny – lexika
- Vplyvy na jednotlivé jazykové roviny – štylistika
- Code-switching a transfernosť
- Prestíž a jazykové kontakty

- Procesy gramatikalizácie

Podmienky absolvovania predmetu

Aktívna účasť na seminároch, seminárna práca, úspešné zvládnutie diskusie v rámci kolokvia

Literatúra

- GOEBL, H. et al. (1996-1997): Kontaktlinguistik. Ein Handbuch internationaler Forschung. Berlin: de Gruyter.
- HEINE, B. - KUTEVA, T. (2005): Language Contact and Grammatical Change. Cambridge: University Press.
- LIPAVIC OŠTIR, A. - KOLETNIK, M. (2012): Substantivartikel im Slowenischen: Varianten, Verwendung und Entstehung. Jezikoslovlje, Br. 3. Osijek.
- LIPAVIC OŠTIR, A. (2011): Grammaticalization and language contact between German and Slovene. In: Nomachi, Motoki (Ed.): Grammaticalization in Slavic Languages. Sapporo: Hokkaido University.
- RIEHL, C. (2004): Sprachkontaktforschung. Eine Einführung. Tübingen.
- THOMASON, S. G. (2001): Language Contact: an Introduction. Edinburgh: University Press.

Koncepty rodovej a queerovej teórie v kultúrnovednom výskume

10 ECTS

Zodpovedná inštitúcia

Katedra germanistiky, Filozofická fakulta,
Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave

Popis predmetu / Ciele

Umelecké diela a rôzne kultúrne artefakty, či fenomény často odzrkadľujú kultúrne reprezentácie ženskosti, mužskosti a tzv. vynútenej heterosexuality. Nie zriedka má ich pôsobenie performatívny a súčasne normatívny charakter, na druhej strane však v sebe skrývajú potenciál na vlastnú dekonštrukciu alebo je možné interpretovať ich „naopak“. Kurz sa v tejto súvislosti zameriava na uvedené aspekty a ich vnímanie v procese čítania či interpretácie. Cieľom je osvojenie si praktiky kritickej recepcie a vedomého vnímania tohto procesu v kontexte rodových a queerových teórií.

Získané kompetencie

Doktorand/ka získa schopnosť reflektovať jazykovú a kultúrnu konštrukciu subjektov, obrazov, vzorov a noriem v textoch a iných oblastiach kultúry. Rozšíri si vlastnú čitateľskú a recepčnú kompetenciu a rozvinie schopnosť vnímať literárne texty a kultúrne „texty“ z hľadiska rodovej a queerovej perspektívy, na druhej strane získa schopnosť kritickej autoreflexie, ktorá ma predchádzať tzv. normatívnej či vlastnej metodologickej „slepote“.

Ťažiská

- Hovorenie a mlčanie o rode v literatúre a kultúre, konštrukcie subjektu
- Kultúrne reprezentácie mužskosti, ženskosti, kultúrne obrazy, symboly a metafory
- Symbolický poriadok a sexuálna stratifikácia, sociokultúrne a ekonomické paradigmy
- Heteronormativita a mužská hegemonia, umelecké zobrazovanie rodových a sexuálnych mocenských vzťahov
- Queer reading a epistemológia úkrytu, zobrazovanie homosexuálnych obrazov v kultúre

- Trans-pohľad a kritická dekonštrukcia v literatúre a mimo nej, interseksionálny prístup k analýze textov a exkurz k mimoliterárnym textom

Podmienky absolvovania predmetu

Seminárna práca s vlastnou analýzou a interpretáciou literárneho diela alebo kultúrneho artefaktu či fenoménu, hodnotí sa schopnosť argumentovať na základe primárnych textov, schopnosť použiť terminológiu rodovej a queerovej terminológie, ako aj schopnosť kritického nadhľadu vzhľadom na vlastnú analýzu, zohľadňuje sa taktiež aktívna spoluúčasť na seminári.

Literatúra

- BABKA, A. – POSSELT, G. (2016): Gender und Dekonstruktion. Wien: Facultas Verlag.
- BAISCH, K. (Hrsg.) (2002): Gender Revisited: Subjekt- und Politikbegriffe in Kultur und Medien. Stuttgart/Weimar: Metzler.
- BENTHIEN, C. – STEPHAN, I. (Hrsg.) (2003): Männlichkeit als Maskerade: Kulturelle Inszenierungen vom Mittelalter bis zur Gegenwart. Köln/Weimar/Wien: Böhlau Verlag.
- BRAUN, Ch. – STEPHAN, I. (Hrsg.) (2005): Gender @ Wissen: Ein Handbuch der Gender-Theorien. Köln u. a.: Böhlau Verlag.
- BUTLER, J. (1991): Das Unbehagen der Geschlechter. Frankfurt am Mai: Suhrkamp.
- BUTLER, J. (1997): Körper von Gewicht. Frankfurt am Main: Suhrkamp.
- DEGELE, N. (2008): Gender/Queer Studies: Eine Einführung. Paderborn: Wilhelm Fink Verlag.
- KRASS, A. (2003): Queer Denken: Gegen die Ordnung der Sexualität (Queer Studies). Frankfurt am Main: Suhrkamp.
- NÜNNING, V.; NÜNNING, A. (2004): Erzähltextanalyse und Gender Studies. Stuttgart/Weimar: Verlag J. B. Metzler.
- SCHÖSSLER, F. (2008): Einführung in die Gender Studies. Berlin: Akademie Verlag.
- SEDGWICK, E. K. (2003): Touching Feeling. Affect, Pedagogy, Performativity. Durham; London: Duke University Press.

Konfesionálna propaganda v literatúre a umení raného novoveku

10 ECTS

Zodpovedná inštitúcia

Katedra germanistiky, Filozofická fakulta
Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem

Popis predmetu / Ciele

Reformácia iniciovaná Marínom Lutherom a predovšetkým jezuitmi podporovaná katolícka protireformácia priniesli v 16. a 17. storočí potrebu indoktrinácie mas ľudí svojimi myšlienkami. Keďže väčšina populácie bola analfabetická, ako najvhodnejšie média sa ukázali piesne, kázne a obrazy. Propagandistické metódy a stratégie, vývinové a dobe náboženských bojov v ranom novoveku boli neskôr bez zábran adaptované na nacionalistické a politické obsahy. Materiálovú bázu seminára budú tvoriť prevažne literárne a ikonografické pramene z českých krajín (Čechy, Morava, Sliezsko, Lužice) a konfesionálne rozdeleného Sliezska. Cieľom kurzu je naučiť doktorandov/ky rozpoznávať manipulatívne stratégie, metódy a intencie skryté v textoch a umeleckých výtvoroch na príklade kultúrnych výtvorov z doby raného novoveku, senzibilizovať ich voči manipulatívnym podnetom a rozvíjať kritické myslenie.

Získané kompetencie

Doktorand/ka pozná propagandistické stratégie, metódy, dokáže ich rozoznávať v textoch a umeleckých dielach rôznych období, analyzovať ich a interpretovať.

Ťažiská

- Média konfesionálnej propagandy: pieseň, kázeň, obraz, traktátová literatúra, dramatické texty)
- Konfesionálne propagandistické metódy a stratégie raného novoveku
- Pieseň ako médium konfesionálnej propagandy (husiti, Martin Luther, jezuiti) a ich metodické ozvuky v nacionalizme a v období ideologicko-politických stretov v 20. storočí (komunizmus, nacionálny socializmus)
- Kázeň ako médium konfesionálnej propagandy (masovo šírená grafika, náboženské umenie, hudba a architektúra)

Podmienky absolvovania predmetu

Aktívna účasť na seminároch k téme konfesionalnej propagandy v konkrétnych textov a/alebo umeleckých diel.

Literatúra

- BAUER, B. (1986): Jesuitische ‚ars rhetorica‘ im Zeitalter der Glaubenskämpfe. Frankfurt am Main: Peter Lang.
- CANETTI, E. (2011): Masse und Macht. Frankfurt am Main: Fischer.
- FISHER, A. J. (2014): Music, piety, and propaganda: the soundscapes of counter-reformation Bavaria. Oxford: Oxford University Press.
- FRANK, G. – WEIGEL, M. L. (2018): Reformation und Bildnis: Bildpropaganda im Zeitalter der Glaubensstreitigkeiten. Regensburg: Schnell & Steiner.
- HERZIG, A. (2002): Konfession und Heilsgewissheit. Schlesien und die Grafschaft Glatz in der Frühen Neuzeit. Bielefeld: Verlag für Regionalgeschichte, Aschendorff Verlag.
- HSIA, R. P. (1998): Gegenreformation. Die Welt der katholischen Erneuerung 1540 – 1770. Frankfurt am Main: Fischer.
- KARBUSICKY, V. (1973): Ideologie im Lied, Lied in der Ideologie. Kulturanthropologische Strukturanalysen. Köln: Gerig.
- MOSER, D.-R. (1981): Verkündigung durch Volksgesang. Studien zur Liedpropaganda und -katechese der Gegenreformation. Berlin: Erich Schmidt Verlag.

Korpusová lingvistika

10 ECTS

Zodpovedná inštitúcia

Katedra germanistiky, Filozofická fakulta,
Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave

Popis predmetu / Ciele

Predmetom korpusovej lingvistiky je vedecký výskum metodiky kvantitatívnej a kvalitatívnej analýzy jazykových korpusov. V rámci predmetu sa postulujú a analyzujú procesy lingvistickéh interpretácie na lexikálnej úrovni.

Takýto druh metodologického výskumu umožňuje generalizovať vybrané jazykové javy na vedecko-teoretickej úrovni, reflektovať ich a predložiť ich do diskusie tvorby lingvistických teórií.

Získané kompetencie

Doktorandi a doktoranky sa oboznámia s najnovšími trendmi a metódami v oblasti korpusovej lingvistiky, naučia sa analyzovať gramatické a lexikologické javy pomocou metód korpusovej lingvistiky, dokážu skúmať a vyhodnocovať jazykové javy pomocou kvantitatívnych metód a dokážu interpretovať skúmané jazyk z lingvistického hľadiska, dokážu overovať svoje hypotézy na rozsiahlom empirickom materiáli.

Ťažiská

- Predmet korpusovej lingvistiky
- Vývoj a súčasný stav v korpusovej lingvistike
- Budovanie lingvistických korpusov
- Digitálne zdroje a korpusy, metódy korpusovej lingvistiky
- Formálne jazyky v lingvistických korpusoch
- Analýza lingvistických javov pomocou metód korpusovej lingvistiky
- Korpusová lingvistika a morfológia / syntax
- Korpusová lingvistika a lexikológia / lexikografia
- Paralelné korpusy

Podmienky absolvovania predmetu

Aktívna účasť na seminároch, splnenie čiastkových úloh, vlastná korpusová analýza vybraných jazykových javov.

Literatúra

BUBENHOFER, N. (2009): Sprachgebrauchsmuster. Korpuslinguistik als Methode der Diskurs- und Kulturanalyse. Berlin, New York: de Gruyter.

BUBENHOFER, N.: „Einführung in die Korpuslinguistik: Praktische Grundlagen und Werkzeuge“ <http://www.bubenhofen.com/korpuslinguistik/>

LEMNITZER, L. – ZINSMEISTER, H. (2010): Korpuslinguistik. Eine Einführung. Tübingen: Narr Verlag.

Kultúrovedné koncepty v germanistike

10 ECTS

Zodpovedná inštitúcia

Katedra germanistiky, Filozofická fakulta,
Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave

Popis predmetu / Ciele

Kurz ponúka náhľad do aktuálnych kultúrovedných tematických oblastí. V priebehu kurzu budú diskutované viaceré metodologické koncepty, ich zameranie, výhody a nevýhody. Tematicky ide o aspekty jazyka a kultúry, kultúrnej symboliky, rôzne ponímania identity a jej spojenie s kategóriami národa a tela. Taktiež sú rozoberané teórie konania, vnímania, intertextuality, rodové štúdie, teórie identít, koncepty mediality, intermediality, priestoru a času. Dôraz sa kladie obzvlášť na interdisciplinárny prístup a možnosti praktického využitia metód v rámci riešených dizertačných prác zúčastnených študentov.

Získané kompetencie

Doktorand/ka získa prehľad o významných kultúrno-vedných konceptoch diskutovaných v 21. storočí a o možnosti ich uplatnenia v rámci filologického a interdisciplinárneho bádania. Je schopný/á kritickej reflexie vlastného germanistického výskumu zo širšieho kultúrno-vedného hľadiska.

Ťažiská

- Filozofia kultúry a kulturológia
- Jazyk a kultúra, kultúra ako text.
- Znaky, symboly a ich antropologický charakter, teórie symbolického konania
- Jazyk a kultúrno-spoločenské diskurzy a konvencie (politika, náboženstvo, právo, hospodárstvo, veda).
- Mediálne sprostredkovanie jazyka, písomnosť a ústnosť, písmo a autorstvo, text a obraz
- Digitálne médiá a archivácia jazyka.
- Jazykové inscenácie telesnosti – diskurzy tiel, obraz človeka v jazyku a kultúre, figurácie a diferencie.

- Jazyk a kultúra v časopriestore: „spatial turn“ – topologický obrat vo filológii, centrum a periféria, kultúrne základy vnímania času a časových kategórií.
- Kulturologické teórie pamäte – jazyk a kultúrne vedomie, kultúrna pamäť, kánon a kultúra.
- Kolektívna a kultúrna identita – národ a kultúra
- Politiky kultúrnych identít
- Interkultúrna kompetencia, intertextualita a interkulturalita

Podmienky absolvovania predmetu

Aktívna účasť na seminároch, seminárna práca, úspešné zvládnutie diskusie v rámci kolokvia.

Literatúra

- ASSMAN, A. (2011): Einführung in die Kulturwissenschaft. Grundbegriffe, Themen, Fragestellungen, Berlin: Erich-Schmidt-Verlag.
- BACHMANN-MEDICK, D. (2009): Cultural Turns. Neuorientierungen in den Kulturwissenschaften. Reinbek: Rowohlt.
- BORGARDS, R. (2010): Texte zur Kulturtheorie und Kulturwissenschaft. Stuttgart: Reclam.
- FAUSER, M. (2003): Einführung in die Kulturwissenschaft. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft.
- HANSEN, K. P. (2011): Kultur und Kulturwissenschaft. Stuttgart: UTB.
- KUSSE, H. (2012): Kulturwissenschaftliche Linguistik. Stuttgart: UTB.

Literatúra a politika

10 ECTS

Zodpovedná inštitúcia

Katedra germanistiky, Filozofická fakulta
Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem

Popis predmetu / Ciele

Seminár sa bude na základe vybraných diel literatúry v nemeckom jazyku zaoberať vzájomným vzťahom medzi literatúrou a politikou v 19. a 20. storočí. Literatúra bola často médiom politického zápasu, ktorý využívali politicky angažovaní spisovatelia a spisovateľky, súčasne ale mohol byť využitý v prospech politickej sily a propagandy vládnucej ideológie. Analyzované budú diela, ktoré sa nachádzajú medzi týmito pólmi, pričom pozornosť bude venovaná aj otázkam estetiky. Môže mať politicky angažované dielo aj estetické kvality? Alebo naopak, môže politická angažovanosť prispieť k vývoju originálnej estetiky?

Získané kompetencie

Doktorand/ka získa teoretické vedomosti, ktoré jej/mu umožnia uvažovať o funkciách literatúry v rôznych politických diskurzoch. Vie používať a uvedomuje si interdisciplinárne prepojenie politického diskurzu a literárneho prostredia.

Ťažiská

- Politická satira v predmarcovom období (Heine)
- Ríša a lojalita k cisárovi v rámci literatúry (Grillparzer)
- Antisemitizmus v literatúre (Mauthner)
- Založenie štátu v literatúre 1871 (Fontane)
- Spoločenská kritika v odobí Nemeckého cisárstva, obdobie Wilhelminizmu (H. Mann)
- Hraničiarsky román (Watzlik)
- Pacifizmus (Remarque)
- Antifašistická literatúra (K. Mann)
- Písomníctvo so symbolom hákového kríža (Johst)
- Literatúra o vyhnanstve a vysídlení (Jirgl)

- Shoa v literatúre (Becker)
- Subverzia v období komunistickej totality (Kunert)

Podmienky absolvovania predmetu

Samostatný referát o politicky angažovanom diele, ktorý bude súčasťou diskusie na seminári. Aktívna účasť na diskusii.

Literatúra

- ADORNO, Th. W. (2002): *Ästhetische Theorie*, Frankfurt am Main: Suhrkamp.
- BOELDERL, A. R. (1997): *Literarische Hermetik*. Düsseldorf: Parerga.
- DISCHNER, G. (1982): *Über die Unverständlichkeit*. Hildesheim: Gerstenberg Verlag.
- FRIEDRICH, H. (2006): *Die Struktur der modernen Lyrik*. Reinbek bei Hamburg: Rowohlt.
- HOYER, J. M. (2017): "The Space of Words". *Exile and Diaspora in the Works of Nelly Sachs*. Rochester: Camden House.
- KAMINSKI, N./DRÜGH, H. J./HERMANN, M. (2002) (Hrsg.): *Hermetik. Literarische Figurationen zwischen Babylon und Cyberspace*. Tübingen: Max Niemeyer Verlag.
- SPARR, Th. (1989): *Hermetik als ästhetische Kategorie*. In: ders.: *Celans Poetik des hermetischen Gedichts*. Heidelberg: Thomas Sparr. S. 11-58.
- SZONDI, P. (1996): *Durch die Enge geführt. Versuch über die Verständlichkeit des modernen Gedichts*. In: ders.: *Schriften II*. Frankfurt am Main: Suhrkamp. S. 345–398.
- WALDSCHMIDT, Christine (2011): *„Dunkles zu sagen“: Deutschsprachige hermetische Lyrik im 20. Jahrhundert*. Heidelberg: Universitätsverlag Winter.

Lyrika a hermetizmus

10 ECTS

Zodpovedná inštitúcia

Katedra germanistiky, Filozofická fakulta
Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem

Popis predmetu / Ciele

Hermetická báseň môže byť vnímaná ako hraničný prípad literárnej hermeneutiky, pretože jej odcudzenie, konštituované nasadením estetiky nezrozumiteľnosti, musí byť špecifickým spôsobom zachované. Ako ale nájsť prístup k takýmto jazykovým útvarom? Kurz objasňuje historické východiská a teórie hermetickej lyriky a ukazuje, ako môžu byť využité pri konkrétnej analýze hermetických básní rôznej proveniencie.

Získané kompetencie

Doktorand/ka sa orientuje v teóriách hermetickej básne, dokáže rozoznať jej špecifické znaky a vie oboje zhodnotiť v závislosti na historických súvislostiach a míľnikoch v dejinách nemeckej literatúry. Je schopný/á adekvátne interpretovať vybrané texty a zároveň kriticky zhodnotiť ich doterajšiu recepciu.

Ťažiská

- Terminologické vymedzenie (hermetizmus, hermetika, absolútna báseň)
- Predstupne hermetickej básne, filozofické východiská
- Estetika moderny a hermetizmus
- Hermetické básne po roku 1945
- Historické súvislosti
- 50-te roky
- 60-te roky
- Hermetizmus dnes

Podmienky absolvovania predmetu

Aktívna účasť na seminároch, vypracovanie a prednesenie referátu venovanému interpretačným prístupom k zvolenému textu.

Literatúra

- ADORNO, Th. W. (2002): *Ästhetische Theorie*, Frankfurt am Main: Suhrkamp.
- BOELDERL, A. R. (1997): *Literarische Hermetik*. Düsseldorf: Parerga.
- DISCHNER, G. (1982): *Über die Unverständlichkeit*. Hildesheim: Gerstenberg Verlag.
- FRIEDRICH, H. (2006): *Die Struktur der modernen Lyrik*. Reinbek bei Hamburg: Rowohlt.
- HOYER, J. M. (2017): "The Space of Words". *Exile and Diaspora in the Works of Nelly Sachs*. Rochester: Camden House.
- KAMINSKI, N./DRÜGH, H. J./HERMANN, M. (2002) (Hrsg.): *Hermetik. Literarische Figurationen zwischen Babylon und Cyberspace*. Tübingen: Max Niemeyer Verlag.
- SPARR, Th. (1989): *Hermetik als ästhetische Kategorie*. In: ders.: *Celans Poetik des hermetischen Gedichts*. Heidelberg: Thomas Sparr. S. 11-58.
- SZONDI, P. (1996): *Durch die Enge geführt. Versuch über die Verständlichkeit des modernen Gedichts*. In: ders.: *Schriften II*. Frankfurt am Main: Suhrkamp. S. 345–398.
- WALDSCHMIDT, Christine (2011): *„Dunkles zu sagen“: Deutschsprachige hermetische Lyrik im 20. Jahrhundert*. Heidelberg: Universitätsverlag Winter.

Multimodálne texty medzi argumentáciou, persuáciou a manipuláciou

10 ECTS

Zodpovedná inštitúcia

Katedra germanistickej filológie, Univerzita Wrocław

Popis predmetu / Ciele

V rámci predmetu sa diskutuje o znakoch a stratégiách argumentácie, persuácie a manipulácie na príklade multimodálnych textov v online-komunikácii. Pozornosť sa venuje i dominantným formám a trendom v komunikácii cez internet: blogy, posting, komentáre používateľov, online-reklama a mémy.

Získané kompetencie

Doktorad/ka dokáže rozpoznať argumentatívne štruktúry, poukázať na persuzívne stratégie a určiť manipulatívne obsahy. Okrem toho dokáže priradiť isté štruktúry textu digitálnym trendom v komunikácii: Fake News, Hate Speech, Cybermobbing und Trolling.

Ťažiská

- online-komunikácia
- digitálne formy komunikácie
- sociálne siete
- fake news
- hate speech

Podmienky absolvovania predmetu

Prezentácia k stratégiám argumentácie, persuácie, manipulácie v online-komunikácii.

Literatúra

ANTOS, G. (2018): Digitale Technologien der Persuasion. In: Antos, G./Opilowski, R. /Jarosz, J. (Hg.): Online-Diskurse im interkulturellen Gefüge. Wissenstransfer, Öffentlichkeiten, Textsorten. Berlin: Peter Lang. S. 17-38.

- ANTOS, G. (2017): Fake News. Warum wir auf sie reinfallen. Oder: Ich mache Euch die Welt, so wie sie mir gefällt. In: Der Sprachdienst 1/17. S. 1- 20.
- HAUSER, S. – Opiłowski, R. – Wyss E. L. (Hg.) (2019): Alternative Öffentlichkeiten. Soziale Medien zwischen Partizipation, Sharing und Vergemeinschaftung. Bielefeld: Transcript.
- JANICH, N. (2013): Werbesprache. Ein Arbeitsbuch. Tübingen: Gunter Narr.
- SCHARLOTH, J. (2016): Hassrede / Hate Speech. Was sie ist, wie sie funktioniert und warum wir darüber streiten. In: www.hassrede.de (14.01.2020).
- SCHARLOTH, J. (2017): Hassrede und Invektivität als Gegenstand der Sprachwissenschaft und Sprachphilosophie: Bausteine zu einer Theorie des Metainvektiven. In: *Aptum*, 2/2017, S. 116-132.

Nové koncepcie a paradigmy výskumu v pragmalingvistickom a sociolingvistickom výskume

10 ECTS

Zodpovedná inštitúcia

Katedra germanistickej filológie, Univerzita Wroclaw

Popis predmetu / Ciele

Pragmalingvistika, ako subdisciplína v lingvistike etablovaná od polovice 20. st. získava stále viac na význame. Moderné technológie a ich využitie pri produkcii textov, ako i moderné textové prejavy, umožňujú objavovať nové dimenzie v prgmalingvistickej a socioligvistickej analýze. Zameranie predmetu sa orientuje na moderné koncepcie dnešnej pragmaligvistiky a sociolingvistiky. Vychádzajúc zo začiatkov týchto lingvistík sa v rámci predmetu budú tematizovať paradigmy pragmalingvistického a sociolingvistického výskumu. Ťažiskom sú metodologické prístupy, ktoré sa ilustrujú na konkrétnych príkladoch z analýzy. Cieľom predmetu je tiež sprostredkovať poslucháčom komplexné vedomosti o metodike pragmalingvistiky a sociolingvistiky a ukázať perspektívy výskumu.

Získané kompetencie

Doktorandi a doktorandky získajú isté vedomosti v oblasti pragmalingvistiky a sociolingvistiky, zoznámia sa s relevantnou odbornou literatúrou a podniknú vlastné rešerše v tejto oblasti. Spoznajú rôzne metódy lingvistickej analýzy a tým si zlepšia svoje analytické schopnosti. Dokážu si zvoliť a vytvoriť korpus pre pragmalingvistické a sociolingvistické analýzy, prezentovať výsledky výskumu a zlepšia si kompetencie v oblasti písania vedeckých textov. Sú schopní pracovať v tíme a samostatne si vytvoriť časový plán práce.

Ťažiská

- pragmalingvistické a sociolingvistické disciplíny v historickom prehľade
- predmet analýz
- základné pojmy pragmalingvistických a sociolingvistických analýz
- moderné pragmalingvistické a sociolingvistické teórie
- metodologické prístupy
- modely analýz

Podmienky absolvovania predmetu

Aktívna účasť na seminároch, príprava prezentácie k zvolenej téme v materinskom alebo cudzom jazyku a písomné spracovanie obsahu prezentácie (cca. 8 strán).

Literatúra

- AUSTIN, J. (1979): Zur Theorie der Sprechakte. Stuttgart: Reclam.
- DE BEAUGRANDE, R. – DRESSLER, W., U. (1981): Einführung in die Textlinguistik. Tübingen: De Gruyter.
- BRINKER, K. (2001): Linguistische Textanalyse. Berlin: Erich Schmidt Verlag.
- BRINKER, K. u.a. (2001): Linguistische Gesprächsanalyse. Berlin: Erich Schmidt Verlag.
- BUTLER, J. (2006): Hass spricht. Zur Politik des Performativen. Frankfurt am Main: Suhrkamp.
- ERNST, P. (2002): Pragmalinguistik. Berlin/New York: De Gruyter.
- FOUCAULT, M. (2005): Analytik der Macht. Frankfurt am Main: Suhrkamp.
- HENTGES, G. (2013): Sprache – Macht – Rassismus. Berlin: Metropol-Verlag.
- HERRMANN, S. – KUCH, H. (Hrsg.) (2010): Philosophien sprachlicher Gewalt. 21 Grundpositionen von Platon bis Butler. Weilerswis/Bielefeld: Velbrueck.
- HERRMANN, S. – KRÄMER, S. – KUCH, H. (Hrsg.) (2007): Verletzende Worte. Zur Grammatik sprachlicher Missachtung. Bielefeld: Transcript.
- HORNSCHEIDT, A. – ACKE, H. (2010): Schimpfwörter – Beschimpfungen – Pejorisierungen: Wie in Sprache Macht und Identitäten verhandelt werden, Frankfurt am Main.
- JANUSCHEK, F. – GLOY, K. (Hrsg.) (1998): Sprache und/oder Gewalt. In: OBST. Osnabrücker Beiträge zur Sprachtheorie, Bd. 57, 1998.
- KRÄMER, S. (2005): Gewalt der Sprache – Sprache der Gewalt. Berlin: Brandes & Ape.
- LUGINBÜHL, M. (1999): Gewalt im Gespräch. Verbale Gewalt in politischen Fernsehdiskussionen am Beispiel der „Arena“. Bern: Peter Lang.

Od myšlienky k vedeckému článku alebo ako možno manažovať vedeckú prácu

10 ECTS

Zodpovedná inštitúcia

Katedra germanistickej filológie, Univerzita Wroclaw

Popis predmetu / Ciele

V rámci predmetu dostanú doktorandi návod, ako môžu/majú pracovať na svojich vedeckých publikáciách. Začne sa najprv s nápadmi na vedecký článok, ktoré sa opierajúc o relevantnú literatúru vyhodnotia. Doktorandi budú upozornení i na medzery v literatúre, pričom sa pokúsia vyplniť tieto medzery na základe svojho príspevku. V ďalšom kroku sa preberú možné formy vedeckých článkov v súvislosti s nápadmi doktorandov. Dôležitou časťou predmetu je rešerš literatúry – doktorandom bude ponúknuté široké inštrumentárium. Precvičí sa i praktické pretváranie myšlienky na vedecký článok: citovanie, definovanie, analyzovanie, zhrnutie, oprava atď. Na záver sa prediskutujú príp. ponúknu možnosti publikovania.

Získané kompetencie

Doktorand/ka má znalosti v oblasti manažovania vedeckej práce, je oboznámený/á s vedeckou literatúrou a má preštudovanú literatúru k svojej oblasti. Dokáže správne sformulovať vedecké otázky a úlohy, ovláda rôzne metódy vedeckej analýzy a tým zlepšuje svoje analytické schopnosti. Výsledky svojej analýzy dokáže prezentovať v písomnej podobe, čím si zlepší schopnosti vedecky písať. Je schopný/á efektívne pracovať v tíme a samostatne si vypracovať plán práce.

Ťažiská

- myšlienky/nápady na vedecký článok
- výskumné otázky a úlohy
- ciele rešerš literatúry a vyhodnotenie
- formy vedeckých článkov
- spôsoby citovania a bibliografia
- metodika vedeckého písania
- definície a definovanie

- zhrnutie
- možnosti vedeckého publikovania

Podmienky absolvovania predmetu

Aktívna účasť na seminároch, príprava vedeckého článku zo svojej oblasti výskumu, pripraveného na publikovanie.

Literatúra

- ADAMZIK, K. (Hrsg.) (2000): Textsorten. Reflexionen und Analysen. Tübingen: Staufenburg.
- ADAMZIK, K. (2010): Textlinguistik: Eine einführende Darstellung. Berlin: De Gruyter.
- ADAMZIK, K. (2016): Textlinguistik: Grundlagen, Kontroversen, Perspektiven. Berlin: De Gruyter.
- BRINKER, K. (2010): Linguistische Textanalyse. Berlin: Erich Schmidt Verlag.
- ESSELBORN-KRUMBIEGEL, H. (2008): Von der Idee zum Text. Eine Anleitung zum wissenschaftlichen Schreiben. Stuttgart: UTB.
- DUBISLAV, W. (1981): Die Definition. 4. Auflage. Hamburg: Meiner Felix Verlag.
- ECO, U. (1990): Wie man eine wissenschaftliche Abschlussarbeit schreibt: Doktor-, Diplom- und Magisterarbeit in den Geistes- und Sozialwissenschaften. Heidelberg: UTB.
- FRAGNIÈRE, J.-P. (1987): Wie schreibt man eine Diplomarbeit?: Planung, Niederschrift, Präsentation von Abschluss-, Diplom- und Doktorarbeiten, von Berichten und Vorträgen. Bern/Stuttgart: Haupt.
- HÖPFLINGER, F. (1991): Befragung: Wichtige Regeln der Fragebogen-Konstruktion. Unterlagen zum Methodenpraktikum I. Zürich: Soziologisches.
- PAWŁOWSKI, T. (1980): Begriffsbildung und Definition. Berlin/New York: De Gruyter.
- ROBINSON, R. (2003): Definition. Oxford: Oxford University Press.

Onomastika – oblasti výskumu, smery a úlohy

10 ECTS

Zodpovedná inštitúcia

Katedra germanistickej filológie, Univerzita Wrocław

Popis predmetu / Ciele

Predmet onomastiky tvoria nominá, nominálne skupiny, ktoré sa charakterizujú na základe vlastných mien. Onomastika ako jazykovedná disciplína má za cieľ objasniť špecifiká mien z rôznych perspektív (diachronických, štruktúrnych, sémantických, pragmatických atď.). Predmet je rozdelený do dvoch častí. Prvá časť sa zaoberá teoretickými otázkami mien (viď ťažiská). Druhá časť má empirický charakter, v rámci ktorého poslucháči predstavia svoje výskumné projekty (viď. podmienky absolvovania predmetu).

Cieľom predmetu je na základe analýzy odbornej literatúry získať a prehĺbiť si znalosti v oblasti výskumu mien. V úvodnej teoretickej časti sa získa prehľad o základných otázkach a problémoch vo výskume mien v nemecky hovoriacom prostredí. Empirická časť má za cieľ aplikovať získané teoretické znalosti do praxe.

Získané kompetencie

Doktorand/ka má znalosti v oblasti onomastiky, vie zaobchádzať s odbornou literatúrou a pri analýze aplikovať rôzne postupy, ovláda rôzne metódy jazykovednej analýzy mien, čím si prehľbuje schopnosti v jazykovednom výskume, vie si zvoliť správny korpus na jazykovednú analýzu, vie prezentovať výsledky analýzy, zlepšuje si schopnosť vedecky písať, je schopný efektívne pracovať v tíme, je schopný samostatne si vytvoriť časový plán.

Ťažiská

- meno – analýza rôznych definícií
- vlastné meno vs. všeobecné meno (spoločné znaky a rozdiely), status vlastných mien
- typológia mien
- triedy mien (antroponymá, toponymá, názvy inštitúcií, názvy produktov, názvy udalostí atď.) a ich špecifiká (z morfosyntaktického, sémantického a pragmatického hľadiska)

- motívy zadania mien a názvov s ohľadom na rozdelenie do rôznych tried.

Podmienky absolvovania predmetu

Aktívna účasť na seminároch, príprava a prezentácia (v pároch alebo skupinách) k téme vybraných tried vlastných mien z kontrastívneho hľadiska, pričom sa analyzuje nemecký systém mien a konfrontuje s poľským, českým alebo slovenským. Témy prezentácie si navrhujú sami doktorandi a prediskutujú s vyučujúcim. Prezentácia sa predstavi v rámci kurzu. Cieľom je lingvistická analýza mien. Po prezentácii nasleduje diskusia. Písomné spracovanie obsahu prezentácie (cca- 8 strán).

Literatúra

- BACH, A. (1978): Deutsche Namenkunde I. Die deutschen Personennamen. Heidelberg: De Gruyter.
- DEBUS, F. (2012): Namenkunde und Namensgeschichte. Eine Einführung. Berlin: Erich Schmidt Verlag.
- EICHLER, E., HILTY, G., LÖFFLER, H., STEGER, H., ZGUSTA, L. (Hrsg.) (2008): Namenforschung. Name Studies. Les Noms Propres. Ein internationales Handbuch zur Onomastik, Berlin/New York: De Gruyter.
- ERNST, M. E. (2014): Produktnamen der Lebensmittelindustrie. Eine empirisch-strukturelle Untersuchung. Frankfurt am Main: Peter Lang.
- FAHLBUSCH, F. (2017): Unternehmensnamen. Entwicklung – Gestaltung – Wirkung – Verwendung. Berlin: Frank & Timme.
- FINK, M. (2010): Waren- und Produktnamen als besondere Namenkategorie. Exemplifiziert an den Namen der IKEA-Produkte. Hamburg: Diplomica Verlag.
- FLEISCHER, W. (1971): Die Namen in Sprache und Gesellschaft. In: Namenforschung heute. Berlin: De Gruyter.
- FLEISCHER, W. (1992): Zum Verhältnis von Name und Appellativum. In: Fleischer, Wolfgang / Barz, Irmhild et al. (Hrsg.): Name und Text. Berlin / Boston, S. 3–24.
- FRANCESCHINI, L. (2016): Toponomastik. Eine Einführung in die Ortsnamenforschung. Berlin: epubli.
- NÜBLING, D. / FAHLBUSCH, F. / HEUSER, R. (2012): Namen. Eine Einführung in die Onomastik. Tübingen: Gunter Narr.

Paradigmy textovej lingvistiky a trendy výskumu

10 ECTS

Zodpovedná inštitúcia

Katedra germanistickej filológie, Univerzita Wrocław

Popis predmetu / Ciele

Textová lingvistika, ako subdisciplína v lingvistike etablovaná od polovice 20. st. získava stále viac na význame. Moderné technológie a ich využitie pri produkcii textov, ako i moderné textové prejavy, umožňujú objavovať nové dimenzie v lingvistickej analýze textov. Zameranie predmetu sa orientuje na moderné koncepcie dnešnej textovej lingvistiky. Vychádzajúc zo začiatkov textovej lingvistiky sa v rámci predmetu budú tematizovať paradigmy lingvistickej analýzy textov. Ťažiskom sú metodologické prístupy, ktoré sa ilustrujú na konkrétnych príkladoch z analýzy. Cieľom predmetu je tiež sprostredkovať poslucháčom komplexné vedomosti o metodike lingvistickej analýzy textov a ukázať perspektívy výskumu.

Získané kompetencie

Doktorandi a doktoranky získajú v rámci predmetu vedomosti v oblasti textovej lingvistiky; zoznámia sa s relevantnou literatúrou a vykonajú niektoré rešerče v tejto oblasti;

spoznajú metódy lingvistickej analýzy textov a tým zlepšia svoje analytické schopnosti; dokážu si zvoliť a vytvoriť vhodný korpus na textovú analýzu, prezentovať výsledky analýzy a zlepšia si schopnosti vedeckého písania. Sú schopní pracovať v tíme a samostatne si vytvoriť časový plán práce.

Ťažiská

- textová lingvistika v historickom prehľade
- text – prehľad definícií
- znaky textu, kritériá textuality
- moderné teórie textu a prístupy
- textová lingvistika a diskurzívna lingvistika
- metodológia modernej textovej lingvistiky
- modely analýz v doterajšej textovej lingvistike

Podmienky absolvovania predmetu

Aktívna účasť na seminároch, príprava prezentácie k zvolenej téme v materinskom alebo cudzom jazyku a písomné spracovanie obsahu prezentácie (cca. 8 strán).

Literatúra

- ADAMZIK, K. (Hrsg.) (2000): Textsorten. Reflexionen und Analysen. Tübingen: Staufenburg.
- ADAMZIK, K. (2010): Textlinguistik: Eine einführende Darstellung. Berlin: De Gruyter.
- ADAMZIK, K. (2016): Textlinguistik: Grundlagen, Kontroversen, Perspektiven. Berlin: De Gruyter.
- BRINKER, K. (2010): Linguistische Textanalyse. Berlin: Erich Schmidt Verlag.
- DIJK, T.A. van (1980): Textwissenschaft. Tübingen: De Gruyter.
- DRESSLER, W.U. – de Beaugrande, R. (1981): Einführung in die Textlinguistik. Tübingen: De Gruyter.
- GÜLICH, E. – RAIBLE, W. (Hrsg.) (1975): Textsorten. Differenzierungskriterien aus linguistischer Sicht. Wiesbaden: Atheneion.
- HEINEMANN, W. – VIEHWEGER, D. (1991): Textlinguistik. Eine Einführung. Tübingen: De Gruyter.
- HEINEMANN, M. – HEINEMANN, W. (2002): Grundlagen der Textlinguistik: Interaktion – Text – Diskurs. Tübingen: De Gruyter.
- ROLF, E. (1993): Die Funktionen der Gebrauchstextsorten. Berlin/New York: De Gruyter.
- VATER, H. (2001): Einführung in die Textlinguistik. Stuttgart: UTB.
- SANDIG, B. (2006): Textstilistik des Deutschen. Berlin/New York: De Gruyter.
- WAWRZYŃIAK, Z. (1980): Einführung in die Textwissenschaft. Warszawa: PWN.
- WEINRICH, H. (1993/2003): Textgrammatik der deutschen Sprache. Mannheim: Olms.

Porovnávacia „gramatika“ ako súčasť aplikovanej lingvistiky

10 ECTS

Zodpovedná inštitúcia

Katedra germanistickej filológie, Univerzita Wrocław

Popis predmetu / Ciele

K obsahovým aspektom predmetu patrí predstavenie rôznych mechanizmov/foriem/možností porovnávania jazykov, analýza možných následkov porovnávania jazykov na kompenzátorické účely z interlingválnej perspektívy, exemplárne predstavenie foneticko-fonologických a prozodických fenoménov z typologicko-porovnávacej perspektívy, exemplárne predstavenie morfológicko-syntaktických fenoménov z typologicko-porovnávacej perspektívy.

Získané kompetencie

Schopnosť excerpovať a efektívne využiť ekvivalenty získané z porovnávania jazykov na tieto účely: optimalizácia schopností koncipovať texty pre recipientov učiacich sa cudzí jazyk; optimalizácia schopností tvoriť hovorený prejav v cudzom jazyku foneticko-fonologicky a prozodicky správne; rozvoj schopností percipovať cudzojazyčné texty; optimalizácia translátorských procesov.

Ťažiská

- foneticko-fonologické znaky hovorných textov z porovnávacieho hľadiska
- prozodické vlastnosti hovorených textov z porovnávacieho hľadiska
- morfológické znaky a ich interlingválne ekvivalenty
- komplexné texty z typologicko-porovnávacieho hľadiska

Podmienky absolvovania predmetu

Aktívna účasť na seminároch, úspešné zvládnutie diskusie v rámci kolokvia k vopred stanoveným témam.

Literatúra

- ENGEL, U. et al. (1999): Deutsch-polnische kontrastive Grammatik, Heidelberg: Julius Groos.
- LUSCHŮTZKY; H-CH: (2003/2005), Uvedení do typologie jazyků / Zarys typologii języków. Praha/Kraków: Filozofická fakulta UK/Collegium Columbinum,
- ŠTÍCHA, F. (2003): Česko-německá srovnávací gramatika. Praha: Argo.
- TWOREK, A. (2012): Einführung in die deutsch-polnische vergleichende Phonetik. Dresden: Neisse Verlag.

Praktické aspekty písania a zostavovania vedeckých publikácií

10 ECTS

Zodpovedná inštitúcia

Katedra germanistickej filológie, Univerzita Wroclaw

Popis predmetu / Ciele

V rámci predmetu dostanú doktorandi návod, ako môžu/majú pracovať na svojich vedeckých publikáciách. Začne sa najprv s formami vedeckého písania (abstrakt, článok, recenzia, správa, komunikát) a ich znakmi a štruktúrou. V ďalšom kroku sa na konkrétnych príkladoch preberú spôsoby uvádzania bibliografie a citovania a prehľad štýlov vedeckých publikácií vo vedeckých časopisoch. Ďalšia časť predmetu sa venuje editorskej práci vedeckých publikácií, pričom sa formátovanie textov precvičí na praktických príkladoch. Na záver sa predstavia programy a ich funkcie, pomocou ktorých možno vedecky pracovať (fungovanie programov v Office Paket, manažér bibliografie a i.).

Získané kompetencie

Doktorand/ka má znalosti v oblasti manažovania vedeckej práce, poznajú rôzne formy vedeckého písania, zoznámili sa s odbornou literatúrou zaoberajúcou sa vedeckým písaním. Je schopný/á správne formátovať svoje vedecké články, poznajú rôzne spôsoby uvádzania bibliografie a rôzne možnosti publikovania vedeckých článkov. Ovláda programy a funkcie na podporu vedeckého písania. Zlepší si schopnosti vedecky písať a sú schopní efektívne pracovať v tíme a samostatne si vypracovať plán práce.

Ťažiská

- formy a typy vedeckých publikácií
- abstrakt vo vedeckej publikácii
- formátovanie vedeckých publikácií
- bibliografické štýly
- spôsoby citovania a bibliografia
- možnosti vedeckého publikovania

Podmienky absolvovania predmetu

Aktívna účasť na seminároch, príprava vedeckého článku zo svojej oblasti výskumu, pripraveného na publikovanie.

Literatúra

- ADAMZIK, K. (Hrsg.) (2000): Textsorten. Reflexionen und Analysen. Tübingen: Staufenburg.
- ADAMZIK, K. (2010): Textlinguistik: Eine einführende Darstellung. Berlin: De Gruyter.
- ADAMZIK, K. (2016): Textlinguistik: Grundlagen, Kontroversen, Perspektiven. Berlin: De Gruyter.
- BRINKER, K. (2010): Linguistische Textanalyse. Berlin: Erich Schmidt Verlag.
- ESSELBORN-KRUMBIEGEL, H. (2008): Von der Idee zum Text. Eine Anleitung zum wissenschaftlichen Schreiben. Stuttgart: UTB.
- DUBISLAV, W. (1981): Die Definition. 4. Auflage. Hamburg: Meiner Felix Verlag.
- ECO, U. (1990): Wie man eine wissenschaftliche Abschlussarbeit schreibt: Doktor-, Diplom- und Magisterarbeit in den Geistes- und Sozialwissenschaften. Heidelberg: UTB.
- FRAGNIÈRE, J.-P. (1987): Wie schreibt man eine Diplomarbeit?: Planung, Niederschrift, Präsentation von Abschluss-, Diplom- und Doktorarbeiten, von Berichten und Vorträgen. Bern/Stuttgart: Haupt.
- HÖPFLINGER, F. (1991): Befragung: Wichtige Regeln der Fragebogen-Konstruktion. Unterlagen zum Methodenpraktikum I. Zürich: Soziologisches.
- PAWŁOWSKI, T. (1980): Begriffsbildung und Definition. Berlin/New York: De Gruyter.
- ROBINSON, R. (2003): Definition. Oxford: Oxford University Press.

Propaganda z pohľadu lingvistiky

10 ECTS

Zodpovedná inštitúcia

Katedra germanistiky, Filozofická fakulta
Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem

Popis predmetu / Ciele

Šírenie propagandy bolo významným spôsobom zjednodušené vynálezom kníhtlače. Začali sa tlačiť letáky, letákové noviny, pamflety, drobné traktáty a neskôr noviny. Seminár bude venovaný analýze, popisu a skúmaniu jazykových a vizuálnych špecifik propagandy a propagandistickej komunikácie na príklade propagandistických textov z rôznych období. Doktorandi a doktorandky sa osvoja kompetenciu rozpoznať a identifikovať propagandistické prostriedky. V neposlednom rade budú analýzy textov ukázkou toho, ako lingvistika prispieva k objasňovaniu dejinných súvislostí.

Získané kompetencie

Doktorand/ka je schopný/á identifikovať s popísať prostriedky a metódy propagandistickej komunikácie. Tieto vedomosti a kompetencie dokážu uplatniť pri analýze konkrétnych textov.

Ťažiská

- Propaganda – definície, historický vývin pojmu, jazykové aspekty propagandy, príspevok lingvistiky k výskumu propagandy.
- Exkurz k začiatkom propagandy – jazykové a vizuálne špecifiká.
- „Národ“ a „národnosť“ ako kľúčové heslá propagandy v českých krajinách 19. storočia.
- Pokračovanie nacionalistickej propagandy v českých krajinách 20. storočia.
- Propaganda počas prvej svetovej vojny.
- Propaganda počas druhej svetovej vojny.
- Príklady propagandistických obsahov, prostriedkov a metód po druhej sv. vojne.

Podmienky absolvovania predmetu

Aktívna účasť na seminároch, písomná práca k zvolenej problematike.

Literatúra

- BUSSEMER, T. (2008): Propaganda. Konzepte und Theorien. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften.
- BONFADELLI, H./JARREN, O./SIEGERT, G. (2010) (eds.): Einführung in die Publizistikwissenschaft. Bern/Stuttgart/Wien: UTB.
- DIJK, T. v. (2008): Discourse and Power. Chippenham, Eastbourne: Macmillan.
- GRIES, R./SCHMALE, W. (2005) (eds.): Kultur der Propaganda. Bochum: Winkler.
- GRIESWELLE, D. (1972): Propaganda der Friedlosigkeit. Eine Studie zu Hitlers Rhetorik 1920-1933. Stuttgart: F. Enke.
- LÜGER, H.-H. (1995): Pressesprache. Tübingen: Niemeyer.
- NIEHR, T. (2014): Einführung in die linguistische Diskursanalyse. Darmstadt: WBG.
- NIEHR, T. (2014): Einführung in die Politolinguistik. Göttingen: UTB.
- NOELLE-NEUMANN, E./SCHULZ, W./WILKE, J. (2009) (eds.): Fischer Lexikon Publizistik Massenkommunikation. Frankfurt am Main: Fischer.
- O'SHAUGHNESSY, N. J. (2004): Politics and Propaganda. Weapons of mass seduction. Michigan: University of Michigan Press.
- WARNKE, I./SPITZMÜLLER, J. (2008) (eds.): Methoden der Diskurslinguistik. Sprachwissenschaftliche Zugänge zur transtextuellen Ebene. Berlin/New York: De Gruyter.

„Res publica“ v súčasnej literatúre nemecky hovoriacich krajín

10 ECTS

Zodpovedná inštitúcia

Katedra germanistickej filológie, Univerzita Wroclaw

Popis predmetu / Ciele

Cieľom predmetu je výskum súčasnej nemeckej literatúry z hľadiska diskutovaného modelu res publica. Vychádza sa z toho, že literatúra reaguje na pád svetového poriadku v období studenej vojny a paralelne prebiehajúci dynamický vývoj technológií s ponukou nových alebo revidovaných projektov spoločenského poriadku. Predmet sa koncentruje na dva významné aspekty sociálneho poriadku, ktoré súvisia s technologickým vývojom:

1. verejné blaho vzhľadom na všadeprítomný štátny dozor

Od čias Aristotela je osobná sloboda jeden z najdôležitejších princípov republikánskeho poriadku a jej zaručenie jednou z najdôležitejších skúšok dôvery v spoločenské inštitúcie. Vzhľadom na silnejúcu potrebu štátnych úradov kontrolovať v mene istoty boli spoločnosti ohrozené stratou týchto hodnôt. Iné nebezpečenstvo hrozilo z tzv. súkromného sektora social media, kde sa užívatelia dobrovoľne vydali kontrole a tým sa vzdali súkromnej sféry a osobnej slobody. Na príklade takých diel ako „Angriff auf die Freiheit“ od I. Trojanowa a J. Zeha, „Anaconda 0.2“ od U. Richle alebo „GRM- Brainfuck“ od S. Bergovej sa skúmajú otázky, aké alternatívne modely liberálneho spoločenského poriadku sa vyvíjajú v literatúre, i v nadväznosti na veľmi diskutovaný román v nemecky hovoriacich krajinách „The Circle“ od Dave Eggersa.

2. Spoločenstvo a Artificial Intelligence

Pojem Artificial Intelligence otvára široké spektrum otázok, ktoré súvisia s tzv. „posthumánnou érou“, ktorú skúmajú vedci ako Bruno Latour, Rosa Braidotti alebo Katharine Hayles. Konfrontácia ľudí so strojmi s umelou inteligenciou, ktorá dokáže cítiť a trpieť, otvára ďalšie otázky hraníc ľudského. Tým sa pohľad sústreďuje na ďalšie oblasti, ktoré sa týkajú človeka a jeho prostredia. V tomto kontexte sa analyzujú romány ako „Aufstand der Denkcomputer“ od R. Weinaera, „Die Verteidigung des Paradieses“ od T. Steinaeckera alebo poviedka od Franza Hohlera „Die Ruckerobringung“. Ako čítanie z anglosaskkej oblasti slúži román „Machines like me“ od Iana McEwana.

Získané kompetencie

Znalosť najnovšej literatúry, interdisciplinárne zmysľovanie, ktoré spája literárnu vedu s otázkami sociológie a dejín myslenia, spoznanie nových tendencií v literatúre, precvičenie prípravy vedeckého referátu.

Ťažiská

- súčasná literatúra v nemecky hovoriacich krajinách
- spoločné blaho
- sociálny poriadok
- posthumanizmus

Podmienky absolvovania predmetu

Aktívna účasť na diskusiách počas seminárov, krátky referát o jednom z uvedených diel alebo problémov.

Literatúra

- BERG, S. (2019): GRM-Brainfuck. Köln: Kiepenheuer und Witsch Verlag.
- EGGERS, D. (2013): The Circle. New York: Large Print Press.
- HOHLER, F. (1984): Die Rückeroberung. Zürich: BTB.
- McEWAN, I. (2019): Machines like me. London: Jonathan Cape.
- RICHLE, U. (2016): Anaconda 0.2. Zürich: Limmat Verlag.
- STEINAECKER, T. (2016): Die Verteidigung des Paradieses. Berlin: Fischer.
- TROJANOW I./ZEH J. (2009): Angriff auf die Freiheit. München: Carl Hanser Verlag.
- WEINER, R. (2014): Aufstand der Denkcomputer. Marburg an der Lahn: LiteraturWissenschaft.de.

Štylistika textu

10 ECTS

Zodpovedná inštitúcia

Katedra germanistiky, Filozofická fakulta
Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem

Popis predmetu / Ciele

Predmet si kladie za cieľ rozšíriť a prehĺbiť vedomosti doktorandiek a doktorandov v oblasti štylistiky a textovej lingvistiky. Bude sa zameriavať na jednotlivé komunikačné oblasti (každodenná komunikácia, inštitucionálna komunikácia, odborná komunikácia a masmédiá) a na typy a druhy textov z týchto oblastí. Tieto budú následne podrobené komplexnej textovej štylistickej analýze, v rámci ktorej budú zohľadnená výstavba textu, funkcia a štruktúra textu (kohézia a koherencia) a jazykové štylistické prostriedky.

Získané kompetencie

Doktorand/ka bude schopný/á zaradiť jednotlivé texty z určitých komunikatívnych oblastí k typom a druhom textov z týchto oblastí a komplexne tieto texty analyzovať podľa všetkých textovo-lingvistických a textovo-štylistických kritérií.

Ťažiská

- Textová štylistika a štylistika textových druhov
- Komunikačné oblasti a ich typy a druhy textov
- Metódy komplexnej štylistickej analýzy textu
- Druhy textov v každodennej komunikácii
- Druhy textov v inštitucionálnej komunikácii
- Druhy textov v odbornej komunikácii
- Druhy textov v masmédiách

Podmienky absolvovania predmetu

Aktívna účasť na seminári, samostatná komplexná textovo-štylistická analýza.

Literatúra

- BRINKER, K./ANTOS, G./HEINEMANN, W./SAGER, S. F. (Hrsg.) (2000): Text- und Gesprächslinguistik, Linguistics of Text and Conversation: Ein internationales Handbuch zeitgenössischer Forschung, An International Handbook of Contemporary Research. 2. Halbband. Berlin/New York: De Gruyter.
- FANDRYCH, C. / THURMAIR, M. (2011): Textsorten im Deutschen. Linguistische Analysen aus sprachdidaktischer Sicht. Tübingen: Stauffenburg.
- FIX, U./GARDT, A./KNAPE, J. (2008) (Hrsg.): Rhetorik und Stilistik / Rhetoric and Stylistics HSK-Bände 31.1./2. Berlin/New York: De Gruyter.
- GANSEL, C. / JÜRGENS, F. (2009): Textlinguistik und Textgrammatik. Göttingen: UTB.
- SANDIG, B. (2006): Textstilistik des Deutschen. Berlin/New York: De Gruyter.

Syntaktické teórie a moderná lingvistika

10 ECTS

Zodpovedná inštitúcia

Katedra germanistiky, Filozofická fakulta,
Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave

Popis predmetu / Ciele

Cieľom tohto predmetu je oboznámiť doktorandov s aktuálnymi tendenciami v súčasnej syntaxi v európskom kontexte. Postupne sa budú venovať jednotlivým syntaktickým teóriám, pričom kriticky vyhodnocujú základné znaky a typické prístupy pri opise syntaktických javov. V centre pozornosti stoja syntaktické vzťahy a prepojenosť syntaktických a sémantických funkcií.

Získané kompetencie

Doktorand/ka získa prehľad o vývoji syntaktických teórií, počnúc tradičnou syntaxou, konštitutívnu, generatívnu, dependenčnou, končiac syntaxou v rámci konštrukčnej gramatiky. Dokáže interpretovať a porovnávať syntaktické javy (jednotky) na základe týchto syntaktických koncepcií.

Ťažiská

- Syntax v kontexte modernej európskej lingvistiky
- Štrukturalizmus a tradičná syntax
- Konštitutívna, generatívna syntax, X-bar syntax
- Dependenčná, konštrukčná syntax
- Syntaktické výrazové prostriedky (jednotky)
- Syntaktické vzťahy, syntaktické a sémantické funkcie
- Kategórie a kategorizácie, kategoriálna syntax
- Topológia vety v rámci tzv. textovej gramatiky

Podmienky absolvovania predmetu

Aktívna účasť na seminároch, seminárna práca, úspešné vládnutie diskusie v rámci kolokvia

Literatúra

- BRINKER, K. (1977): Modelle und Methoden der strukturalistischen Syntax. Stuttgart u.a.: Kohlhammer.
- CHOMSKY, N. (1957): Syntactic Structures. The Hague/Paris: Mouton.
- CANN, R. (1994): X-Bar-Syntax. In: Asher, R.E./ Simpson, J.M.Y. [eds.] Encyclopedia of Language and Linguistics. Vol. IX. Oxford: ELL.
- ENGEL, U. (2004): Deutsche Grammatik, München: IUDICIUM.
- JACOBS, J. - STECHOW, A. - STERNRFELD, W. - VENNEMANN, T. (Hg.) (1995). Syntax. Ein internationales Handbuch der zeitgenössischen Forschung (HSK 9.2). Berlin: De Gruyter.
- SAUSSURE, F. de: Course in General Linguistics. London: Duckworth.
- STERNEFELD, W. (2007): Syntax. Eine morphologisch motivierte generative Beschreibung des Deutschen. B.1. Tübingen: Stauffenburg.
- EROMS, H.-W. (2000): Syntax der deutschen Sprache. Berlin: de Gruyter.
- ZIEM, A. - LASCH, A. (2013): Konstruktionsgrammatik, Konzepte und Grundlagen gebrauchsbasierter Ansätze, [Construction Grammar: Concepts and Basic Principles in Practice-Based Approaches], Series: Germanistische Arbeitshefte 44. Berlin/Boston: de Gruyter.

Teoretické a praktické aspekty interferenčných javov

10 ECTS

Zodpovedná inštitúcia

Katedra germanistickej filológie, Univerzita Wrocław

Popis predmetu / Ciele

Silný vplyv prvého jazyka na druhý a ďalšie jazyky je známy jav pri osvojovaní si cudzieho jazyka, ktorý sa vyznačuje vysokým výskytom a komplexnosťou. Interferencia sa stala až koncom XIX. st. predmetom výskumu jazykovedcov (Bogorodicki 1883). Systematický výskum interferencií začal v polovici XX. st. (Weinreich, Lado) a pokračoval v 70-tych rokoch (Juhasz, Czochralski, Lüllwitz, Dulay und Burt) a v 80-tych a 90-tych rokoch (Helbig, Kellermann, Marton). Pre jednotlivé fázy výskumu boli charakteristické rôzne, aj interdisciplinárne perspektívy interferenčných javov, ktoré sa zachytili v mnohých definíciách a hypotézach interferencie. Empirické výskumy koncipované na základe porovnávania určili nielen typické oblasti v konfrontovaných jazykových systémoch, ale i interferenčnú škálu týchto javov.

Získané kompetencie

Doktorand/ka pozná stav výskumu interferencie (dejiny, tendencie), pozná rôzne definície interferencie a vie ich s vysvetlením priradiť k istým fázam výskumu, pozná dôvody vzniku negatívnych transferov, vie zaradiť interferenčnú lingvistiku v jazykovede, vie spracovať koncept svojho výskumu k vybraným interferenčným javom a vyhodnotiť výsledky.

Ťažiská

- vývoj výskumu interferencií
- interferencia vs. Transfer
- „vzájomná interferencia“
- inter- und intralingválna interferencia
- negatívny pozitívny transfer
- interferencia ako psychologický problém
- interferencia vs. kontrastívna lingvistika

- interferencia vs. lingvistická analýza chýb
- empirický výskum interferencie
- (glotto)didaktické implikácie interferenčných javov

Podmienky absolvovania predmetu

Vypracovanie vlastného výskumu interferenčného javu (L1 – L2 – L ...).

Literatúra

- BAWEJ, I. (2008): Błąd leksykalny jako skutek procesów interferencyjnych. Poradnik metodyczny dla dydaktyków języka niemieckiego. Bydgoszcz: Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego.
- CZOCHRALSKI, J. A. (1971): Zur sprachlichen Interferenz, in: *Linguistics* 67, S. 5-25.
- CZOCHRALSKI J. A. (1973): Ausgewählte Probleme der Strukturinterferenz, in: *Wissenschaftliche Zeitschrift der Humboldt-Universität zu Berlin*, S. 191-194.
- CZOCHRALSKI, J. A. (1975): Eine Analyse von Sprachfehlern bei polnischen Germanistikstudenten, in: *Kwartalnik Neofilologiczny* 1, S. 21-39.
- JUHÁSZ, J. (1970): Probleme der Interferenz, Budapest: Akadémiai Kiadó.
- JUHASZ, J. (1980): Interferenzlinguistik, in: Hans P. Althaus; Helmut Henne (Hrsg.) *Lexikon der germanistischen Linguistik*. Tübingen: De Gruyter.
- LIETZ, G. (1996): Zwischensprachliche Interferenz als Fehlerquelle in schriftlichen Arbeiten polnischer Germanistikstudenten, in: *Glottodidactica* XXIV, S. 73-120.
- SZULC, A. (1970): Towards a general theory of interference, in: *The Nordic Languages and Modern Linguistics* 1, S. 507-517.
- PODGÓRNI, H. (2010): Interferenzbedingte Sprachfehler im lexikalischen und grammatischen Subsystem des Deutschen bei polnischen Germanistikstudenten. Kraków: Jagiellonian University Press.
- PRĘDOTA, S. (1979): Die polnisch-deutsche Interferenz im Bereich der Aussprache. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolinskich.
- TRAORE, S. (2000): *Interlinguale Interferenzerscheinungen*. Frankfurt am Main: Peter Lang.
- TRBONJA-Omanic, A. (2017): Positiver und negativer Transfer im Unterricht des Deutschen als zweiter Fremdsprache, in: *Istrazivanja*, 12, S. 83-93.

Teória gramatikalizácie

10 ECTS

Zodpovedná inštitúcia

Katedra germanistiky, Filozofická fakulta,
Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave

Popis predmetu / Ciele

V rámci predmetu sa doktorandi oboznámia s teóriou gramatikalizácie, pričom v centre pozornosti stojí proces prechodu lexémy do gramatického formatívu. Z diachrónneho hľadiska je gramatikalizácia proces jazykovej zmeny, teda čiastkový predmet teórie jazykovej zmeny. Na synchronnej úrovni ide o transformáciu konštrukcie na inú gramatickú štruktúru, ktorá vzniká na úrovni fonológie, morfológie alebo syntaxe. V centre pozornosti však stojí interpretácia teórie gramatikalizácie v oblasti jazykovedy nemeckého jazyka.

Získané kompetencie

Doktorand/ka rozumie vývoju jazyka v porovnaní s teóriou gramatikalizácie. Vie vysvetliť pojem gramatikalizačné procesy, pochopiť a interpretovať teórie gramatikalizácie z oblasti nemeckého jazyka.

Ťažiská

- Jazyková zmena – analógia
- Reanalýza gramatikalizácie
- Teórie gramatikalizácie, procesy
- Syntagmatické parametre gramatikalizácie
- Paradigmatické parametre gramatikalizácie
- Stupne gramatikalizácie
- Princíp unidirecionality
- Degramatikalizácia

Podmienky absolvovania predmetu

Aktívna účasť na seminároch, seminárna práca, ústna skúška

Literatúra

- DIEWALD, G. (1997): Grammatikalisierung. Eine Einführung in Sein und Werden grammatischer Formen. Tübingen: Niemeyer.
- LEHMANN, Ch. (2002): Thoughts on grammaticalization. Second, revised edition. Erfurt: Seminar für Sprachwissenschaft der Universität (Arbeitspapiere des Seminars für Sprachwissenschaft der Universität Erfurt; 9).
- SZCZEPANIAK, R. (2011): Grammatikalisierung im Deutschen. Eine Einführung. 2. Auflage. Tübingen: Narr.
- TRAUGOTT, E. C. (2011): Grammaticalization and mechanisms of change. In: Narrog, H. / Heine, B. (eds.): The Oxford Handbook of Grammaticalization, Oxford et al.: OUP, S. 19-30.

Tvorba projektov a zostavovanie žiadosti o grant

10 ECTS

Zodpovedná inštitúcia

Katedra germanistiky, Filozofická fakulta,
Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave

Popis predmetu / Ciele

Predmet má za cieľ poskytnúť študentom prehľad o rôznych možnostiach získavania grantov pre vedecké projekty. Na základe aktuálnych grantových schém sa študenti prakticky oboznámia s procesom tvorby projektu a písania projektovej žiadosti. Ťažiskom sú praktické aspekty a poukázanie na možnosti zosúladenia metód a cieľov žiadateľa so zadaniami a konkrétnymi výzvami a predstavami poskytovateľov grantov.

Získané kompetencie

Doktorandi a doktorandky získajú základné kompetencie zahŕňajúce schopnosť vyhľadať zdroje financovania projektov a vedeckého dizajnu projektových návrhov. Ďalej získajú bazálne poznatky týkajúce sa formulovania projektových žiadostí v súlade s formálnymi požiadavkami projektovej žiadosti.

Ťažiská

- Prehľad o grantových inštitúciách (grantové schémy podporované štátom)
- Prehľad o grantových inštitúciách (súkromné/neštátne grantové schémy)
- Prehľad o príslušných grantových programoch a schémach v európskom kontexte a v nemecky hovoriacej oblasti
- Formulácia projektového konceptu – základnej myšlienky
- Štruktúra a prvky žiadosti o projekt
- Plánovanie priebehu a podávanie žiadosti o projekt
- Finančné aspekty projektov a plánovanie rozpočtu
- Realizácia projektov, priebežná kontrola a podávanie správ
- Tvorba follow up projektov

Podmienky absolvovania predmetu

Vytvorenie reálnej príp. simulovanej žiadosti o project, príp. ústna skúška.

Literatúra

- BAUER, W. (2018): Forschungsprojekte entwickeln. Von der Idee bis zur Publikation, 2. Aufl., Baden-Baden: Nomos.
- MONZ, L. (2011): Projektbeantragung leicht gemacht. 3. Aufl. Düsseldorf: iQ-Consult.
- TÖPFER, A. (2009): Erfolgreich forschen. Ein Leitfaden für Bachelor-, Master-Studierende und Doktoranden. Heidelberg: Springer.
- WILDEN, A. (2009): Die Erforderlichkeit gesetzlicher Regelungen für die außeruniversitäre Forschung und die Forschungsförderung. Frankfurt am Main: Peter Lang Verlag.

Úvod do emočnej lingvistiky

10 ECTS

Zodpovedná inštitúcia

Katedra germanistiky, Filozofická fakulta
Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem

Popis predmetu / Ciele

Cieľom tohto kurzu je oboznámiť študentov doktorandského štúdia s novou oblasťou lingvistického skúmania, ktorá v posledných rokoch zaznamenáva výrazný rozvoj. V centre pozornosti sú základné kategórie emočnej lingvistiky a jazykové prostriedky používané pri vyjadrení emócií v textoch rôznych komunikačných oblastí. Analýza emotivity v textoch zohľadňuje jazykové prostriedky všetkých jazykových rovín (typografickú, gramatickú, lexikálnu, pragmatickú, štylistickú a rovinu textu).

Získané kompetencie

Doktorand/ka získa prehľad o rozvoji teoretických základov emočnej lingvistiky. Je schopný identifikovať v textoch rôzne komunikačné oblasti základných kategórií emočnej lingvistiky a popísať relevantné jazykové prostriedky k ich vyjadreniu.

Ťažiská

- úvod do tematiky jazyk a emócie
- vymedzenie pojmov: emócia, city, emocionalita, emotivita
- základné kategórie emočnej lingvistiky
- jazykové vyjadrenie emócií – prehľad jazykových prostriedkov rôznych rovín jazykového systému
- úvod do analýzy textu z pohľadu emočnej lingvistiky
- analýza mediálnych textov z hľadiska emočnej lingvistiky
- analýza cestopisných textov z hľadiska emočnej lingvistiky

Podmienky absolvovania predmetu

Aktívna účasť na seminároch, splnenie čiastkových zadaní, vlastná textová analýza krátkeho textu z hľadiska emočnej lingvistiky.

Literatúra

- BERGEROVÁ, H. (2019): Der Topos Südsee in ausgewählten Reisebeschreibungen von Alma M. Karlin im Spiegel eines emotionslinguistischen Ansatzes. In: Jesenšek, V./Ehrhardt, H. (eds.): Sprache und Stil im Werk von Alma M. Karlin / Jezik in slog v delih Alme M. Karlin / Language and Style in the Work of Alma M. Karlin, Maribor/Kansas et al. Maribor : Univerzitetna založba Univerze.
- FUSSELL, S. R. (ed.) (2002): The Verbal Communication of Emotions. Interdisciplinary Perspectives. Mahwah: Psychology Press.
- ORTNER, H. (2014): Text und Emotion. Theorie, Methode und Anwendungsbeispiele emotionslinguistischer Textanalyse. Tübingen: Narr.
- SCHWARZ-FRIESEL, M. (2013): Sprache und Emotion. Tübingen/Basel: UTB.
- VANKOVÁ, L. (Hrsg.) (2014): Emotionalität im Text. Tübingen: Stauffenburg Verlag.

Úvod do kognitívnej lingvistiky

10 ECTS

Zodpovedná inštitúcia

Katedra germanistickej filológie, Univerzita Wrocław

Popis predmetu / Ciele

V rámci predmetu si môžu doktorandi systematizovať a rozšíriť svoje vedomosti v oblasti kognitívnej lingvistiky. Kognitívna lingvistika sa posudzuje v prvom rade na pozadí jazykových teórií ako štrukturalizmus a generativizmus. Ďalej sa predmet venuje základným kognitívnym konceptom ako napr. embodiment, image schemas. Venuje sa i teóriám, ktoré boli sformulované v rámci kognitívnej koncepcie, napr. teória konceptuálnej metafory, Blending-teória, rámcová sémantika, prototypová sémantika.

Získané kompetencie

Doktorandi získajú systematické znalosti v oblasti kognitívnej lingvistiky, vedia analyzovať jazykové fenomény z kognitívnej perspektívy a vedia kriticky zhodnotiť rôzne jazykové teórie.

Ťažiská

- základné pojmy kognitívnej lingvistiky
- kognitívna jazykoveda a európsky a americký štrukturalizmus
- kognitívna jazykoveda a generatívna gramatika
- prototypová sémantika
- rámcová sémantika
- konceptuálne metafory a metonýmie
- Blending-teória

Podmienky absolvovania predmetu

Príprava prezentácie k zvolenej téme a následná diskusia.

Literatúra

- BUSSE, D. (2012): *Frame-Semantik. Ein Kompendium*. Berlin: De Gruyter.
BUSSE, D. (2015): *Semantik*. Tübingen: UTB.
ELSEN, H. (2014): *Linguistische Theorien*. Tübingen: Gunter Narr Verlag.

- EVANS, V. – GREEN, M. (2006): *Cognitive Linguistics. An Introduction*. Edinburgh: Routledge.
- GEERAERTS, D. – CUYCKENS, H. (2007): *The Oxford Handbook of Cognitive Linguistics*. Oxford: Oxford University Press.
- LAKOFF, G. (1987): *Women, Fire, and Dangerous Things: What Categories Reveal About the Mind*. Chicago: University of Chicago Press.
- LAKOFF, G. – JOHNSON, M. (2014): *Leben in Metaphern. Konstruktion und Gebrauch von Sprachbildern*. Übers. Hildenbrand, A. Heidelberg: Carl - Auer Verlag.
- LÖBNER, S. (2015): *Semantik. Eine Einführung*, 2 Auflage. Berlin/Boston: De Gruyter.
- SCHWARZ, M. (2008): *Einführung in die Kognitive Linguistik*. Tübingen: UTB.
- UNGERER, F. – SCHMID, H. – J. (2006): *An Introduction to Cognitive Linguistics*. Harlow: Routledge.

Verbalizácia zmyslových vnemov

10 ECTS

Zodpovedná inštitúcia

Katedra germanistickej filológie, Univerzita Wrocław

Popis predmetu / Ciele

V rámci kurzu sa posudzujú rôzne jazykovo-filozofické aspekty vnímania. V prvom rade sa doktorandi zoznámia s filozofiou percepcie z historického hľadiska. Ďalej spoznajú problematiku jazykového relativizmu, preberú možnosti verbalizácie zmyslových vnemov v rôznych jazykoch, pričom ťažiskový je nemecký jazyk a jazyky poslucháčov.

Získané kompetencie

Doktorand/ka získava systematické vedomosti týkajúce sa možnosti verbalizácie v perceptuálnej oblasti v rámci sémantiky i syntaxe a vie analyzovať a porovnať možnosti verbalizácie zmyslových vnemov v nemčine a v svojom rodnom jazyku.

Ťažiská

- filozofia vnímania
- jazykový relativizmus
- popis vizuálnych pocitov
- popis auditórnych pocitov
- popis taktilných pocitov
- popis gustatórnych pocitov
- popis olfaktórnych pocitov
- synestézia

Podmienky absolvovania predmetu

Príprava prezentácie k zvolenej téme a následná diskusia.

Literatúra

- BAICCHI, A. et al. (eds.) (2018): *Sensory Perceptions in Language, Embodiment and Epistemology*. Cham: Springer.
- BERLIN, B. – KAY, P. (1969): *Basic Color Terms. Their Universality and Evolution*. Berkeley: Center for the Study of Language and Inf.
- JONES, W. J. (2013): *German Colour Terms*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing.
- MATTHEN, M. (2015): *The Oxford Handbook of Philosophy of Perception*. Oxford: Oxford University Press.
- MILLER, G. – JOHNSON, L. (1976): *Language and Perception*. Cambridge: Cambridge University Press.
- SPEED, L. et al. (eds.) (2019): *Perception Metaphors*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- STANIEWSKI, P. (2016): *Das Unantastbare beschreiben. Gerüche und ihre Versprachlichung im Deutschen und Polnischen*. Frankfurt am Main: Peter Lang.
- WINTER, B. (2019): *Sensory Linguistics*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.

Viacjazyčnosť a jazyková politika

10 ECTS

Zodpovedná inštitúcia

Katedra germanistiky, Filozofická fakulta,
Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave

Popis predmetu / Ciele

Predmet najskôr ponúka prehľad teoretických základov pre zaoberanie sa problematikou viacjazyčnosti a jazykovej politiky. K tomu patrí aj diskusia rôznych definícií v tejto oblasti. Na danom základe sa budú rozoberať rôznorodé formy viacjazyčnosti a z nich vyplývajúce príležitosti a problémy pre prax, ako aj ich vedeckú recepciu. Od týchto východísk je možné prejsť k jazykovej politike, ktorá sa dáva do súvislosti s tzv. jazykovým manažmentom. Kurz má za cieľ, uviesť študenta do aktuálneho stavu výskumu a predstaviť vedecké metódy vhodné na analýzu predmetnej témy a zároveň poukázať na možnosti ich praktického využitia.

Získané kompetencie

Doktorand/ka ovláda problematiku definície viacjazyčnosti, identifikácie a rozlišovania rôznych foriem viacjazyčnosti. Má poznatky o psycholingvistickom chápaní viacjazyčnosti, o historických a súčasných súvislostiach s jazykovou politikou.

Ťažiská

- Definície viacjazyčnosti
- Metódy skúmania viacjazyčnosti
- Psycholingvistické chápanie viacjazyčnosti
- Formy viacjazyčnosti z hľadiska individua
- Formy viacjazyčnosti z hľadiska spoločnosti
- Podmienky rozvoja viacjazyčnosti v spojení s jazykovou politikou v Európe v minulosti
- Podmienky rozvoja viacjazyčnosti v spojení s jazykovou politikou v Európe v súčasnosti
- Realizácia jazykovej politiky z hľadiska viacjazyčnosti v rôznych krajinách EÚ

- Realizácia jazykovej politiky v spojitosti so školskou politikou.
- Realizácia jazykovej politiky v spojitosti so spoločenskou praxou
- Transkultúrne a interkultúrne kompetencie.

Podmienky absolvovania predmetu

Aktívna účasť na seminároch, seminárna práca, úspešné zvládnutie diskusie v rámci kolokvia.

Literatúra

- AUER, P. - WEI, L. (eds.) (2007): Handbook of Multilingualism and Multilingual Communication. Berlin/New York: de Gruyter.
- BALDZUHN, M. - PUTZO, Ch. (eds.) (2011): Mehrsprachigkeit im Mittelalter. Kulturelle, literarische, sprachliche und didaktische Konstellationen in europäischer Perspektive. Berlin/New York: de Gruyter.
- BARBOUR, S. - CATHIE, C. (eds.) (2000): Language and Nationalism in Europe. Oxford: University Press.
- MÜLLER, N. et al. (2006): Einführung in die Mehrsprachigkeitsforschung: Deutsch - Französisch – Italienisch. Tübingen: Narr.
- WEI, L. (ed.) (2000): The Bilingualism Reader. New York: Routledge.

Všeobecné a špeciálne dejiny jazyka

10 ECTS

Zodpovedná inštitúcia

Katedra germanistiky, Filozofická fakulta,
Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave

Popis predmetu / Ciele

Kurz sa venuje nemeckému jazyku a popisuje ho v diachrónnych súvislostiach, pričom zároveň zohľadňuje rôzne kultúrne, mediálne, sociálne faktory a variačné vzory. Cieľom je podať prehľad o dejinách nemeckého jazyka od jeho počiatkov až po súčasnosť a poukázať na procesy zmien a vývoja v jazyku. Týmto spôsobom sa sprostredkujú poznatky o starších stupňoch vývinu jazyka (indogermánsky, germánsky, stará, stredná a nová horná nemčina) a ich prepojení na sociálnu, kultúrnu a mediálnu históriu. Vývoj a zmeny jazyka, ako aj vývoj jednotlivých druhov textov budú demonštrované na príklade vhodne zvoleného primárneho textového materiálu.

Získané kompetencie

Doktorand/ka získa pohľad na najdôležitejšie princípy dejín jazyka, na historický vývin nemeckého jazyka, ktorý bude prezentovaný z pohľadu rôznych lingvistických disciplín. Osvojí si osobitný prístup k skúmaniu historického vývinu slova (etymológii) a jazykovým kontaktom, ako faktorom ovplyvňujúcim historické zmeny v nemčine.

Ťažiská

- Predmet a pojmy dejín jazyka
- Všeobecné vývinové teórie jazyka
- Jazykové zákony a prevzatia ako faktory jazykového vývinu
- Vývinové etapy nemeckého jazyka
- Vplyvy a jazykové kontakty z pohľadu nemčiny
- Historické modely jazyka ako východisko pre výklad javov súčasného jazyka
- Regionálne vývojové špecifiká nemeckého jazyka v Rakúsku.
- Regionálne vývojové špecifiká nemeckého jazyka vo Švajčiarsku
- Jazykové ostrovy v strednej Európe

- Jazykové ostrovy vo východnej Európe
- Nemčina ako jazyk menšiny
- Nemecký jazyk v období globalizácie

Podmienky absolvovania predmetu

Aktívna účasť na seminároch, seminárna práca, úspešné zvládnutie diskusie v rámci kolokvia.

Literatúra

GLONING, T. (2009): Sprachwandel und Sprachgeschichte. Stuttgart: UTB.

JACOB, D. (Hrsg.) (2007): Sprachgeschichte und Geschichte der Sprachwissenschaft. Tübingen: Narr.

NÜBLING, D. (2008): Historische Sprachwissenschaft des Deutschen. Tübingen: Narr.

RIECKE, J. (2011): Historische Semantik. Berlin: de Gruyter.

SCHUPPENER, G. (2007): Spuren germanischer Mythologie in der deutschen Sprache. Leipzig: Hamouda.

WOLFF, G. (2009): Deutsche Sprachgeschichte. Von den Anfängen bis zur Gegenwart. Tübingen: UTB.

Wybrané kapitoly zo študijnej lexikografie

10 ECTS

Zodpovedná inštitúcia

Katedra germanistiky, Filozofická fakulta
Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem

Popis predmetu / Ciele

Študijná lexikografia ako časť pedagogickej lexikografie, ktorej cieľom je spracovanie jazykových slovníkov, zohráva v priebehu štúdia germanistiky marginálnu rolu, pretože lexikografia prechádza v posledných desaťročiach v dôsledku rýchleho vývoja elektronických nosičov dát a multimedialnej komunikácii rozsiahlymi zmenami. Cieľom kurzu je oboznámiť doktorandky/doktorandov s modernou vedou o funkcii slovníkov, ktorá slovníky často chápe ako nástroje. Na základe analýzy vybraných jednojazyčných slovníkov nemčiny ako cudzieho jazyka, ako aj dvojjazyčných slovníkov s nemčinou ako jedným z oboch jazykov, sa bude v rámci kurzu diskutovať o typických používateľoch študijných slovníkov, typických situáciách, v ktorých sú takéto slovníky využívané a s tým súvisiace špecifiká ako napr. ich makro- a mikroštruktúra.

Získané kompetencie

Doktorandi a doktorandky dokážu popísať špecifiká študijných slovníkov a lexikografickej náuky o funkcii slovníkov. Rovnako dokážu empiricky argumentovať na príklade konkrétnych jedno- a dvojjazyčných slovníkov.

Ťažiská

- úvod do všeobecnej lexikografie a študijnej lexikografie
- úvod do lexikografickej náuky
- typickí používatelia
- typické používateľské situácie
- špecifiká makro- a mikroštruktúry
- jednojazyčné študijné slovníky pre nemčinu ako cudzí jazyk
- dvojjazyčné študijné slovníky s nemčinou

Podmienky absolvovania predmetu

Aktívna účasť na seminároch, splnenie čiastkových zadaní.

Literatúra

- PÖLL, B./OLLIVIER, Ch. (Hg.) (2002): Lernerlexikographie und Wortschatzerwerb im Fremdsprachenunterricht. Wien: Praesens Verlag.
- RUNTE, M. (2015): Lernerlexikographie und Wortschatzerwerb. Berlin: De Gruyter.
- SCHAEEDER, B. (2017): Germanistische Lexikographie. Berlin/Boston: De Gruyter.
- TARP, S. (2008): Lexicography in the Borderland between Knowledge and Non.Knowledge: General Lexikographical Theory with Particular Focus on Learner's Lexicography. Tübingen: De Gruyter.
- WIEGAND, H. E. (Hg.) (1998): Perspektiven der pädagogischen Lexikographie des Deutschen: Untersuchungen anhand von „Langenscheidts Großwörterbuch Deutsch als Fremdsprache“. Tübingen: Niemeyer.
- WIEGAND, H. E. (Hg.) (2002): Perspektiven der pädagogischen Lexikographie des Deutschen II: Untersuchungen anhand des „de Gruyter Wörterbuchs Deutsch als Fremdsprache“. Tübingen: Niemeyer.

Základné pojmy frazeológie a paremiológie

10 ECTS

Zodpovedná inštitúcia

Katedra germanistickej filológie, Univerzita Wrocław

Popis predmetu / Ciele

Základné pojmy a predmet výskumu frazeológie (náuka o pevných spojeniach, idiómoch) a paremiológie (náuka o prísloviach), krátky úvod k vývoju oboch disciplín. Komplexný popis problémov spojených s frazeologickým systémom nemeckého jazyka zohľadňujúc postavenie prísloví. Základné znaky definovania frazeologizmov a prísloví, ako i kritérií ich klasifikácie. Podobnosti a rozdiely medzi prísloviami a frazeologizmami. Kultúrno-historické aspekty a kognitívno-sémantické perspektívy výskumu. Popis empirických kontrastívnych metód a oblastí výskumu v rámci frazeológie a paremiológie. Modely ekvivalencie – tvorenie a používanie. Pragmalingvistické aspekty frazeologizmov prísloví. Frazeologizmy a príslovia ako možné príčiny nesprávneho osvojovania si cudzieho jazyka.

Získané kompetencie

Doktorand/ka pozná stav výskumu v oblasti frazeológie a paremiológie (vývoj a tendencie); pozná základné znaky definovania, na základe ktorých dokáže rozlíšiť frazeologizmy a príslovia ako pevné spojenia od iných štruktúr v jazyku; pozná mechanizmy frazeologizácie a dokáže rozlíšiť špeciálne triedy frazeologizmov; pre účely výskumu vie tvoriť modely ekvivalencie a využiť ich vo svojom výskume; dokáže napísať vedecky fundovanú seminárnu prácu na tému z týchto oblastí výskumu.

Ťažiská

- základné pojmy a predmet výskumu
- základné znaky definovania frazeologizmov (napr. polylexikalita, stabilita, idiomacita atď.) a prísloví
- vnútorná a vonkajšia forma prísloví
- motivovanosť a idiomacita
- špeciálne triedy frazeologizmov, špeciálne tvary prísloví
- variant, okazionalizmy, antipríslovia

- kultúrno-historické pozadie
- empirické kontrastívne výskumy, modely ekvivalencie
- pragmatický potenciál frazeologizmov a prísloví
- možné príčiny nesprávneho osvojovania si cudzieho jazyka.

Podmienky absolvovania predmetu

Aktívna účasť na seminároch, vypracovanie vedeckej seminárnej práce.

Literatúra

- BURGER, H. (2003): Phraseologie. Eine Einführung am Beispiel des Deutschen. Berlin: Erich Schmidt Verlag.
- DOBROVOL'SKIJ, D. / PIIRAINEN, E. (2009): Zur Theorie der Phraseologie. Kognitive und kulturelle Aspekte. Tübingen: Stauffenburg.
- DUDEN (2002): Redewendungen und sprichwörtliche Redensarten, Bd. 11, Mannheim et. al.: Duden.
- EISMANN, W. (2002): Gibt es phraseologische Weltbilder? Nationales und Universales in der Phraseologie. In: Wer A sägt, muss auch B sägen. Beiträge zur Phraseologie und Sprichwörterforschung aus dem Westfälischen Arbeitskreis. S. 107-125. Hohengehren.
- FLEISCHER, W. (1997): Phraseologie der deutschen Gegenwartssprache. Tübingen: De Gruyter.
- LEWANDOWSKA, A. (2008): Sprichwortgebrauch heute. Ein interkulturell-kontrastiver Vergleich von Sprichwörtern anhand polnischer und deutscher Printmedien. (=Sprichwörterforschung, Bd. 26, Mieder, W. (Hrsg.)). Bern: Peter Lang.
- PALM, Ch. (1995): Phraseologie. Eine Einführung. Tübingen: Narr.
- RÖHRICH, L./Mieder, W. (1977): Sprichwort. Stuttgart: J. B. Metzler.
- RÖHRICH, L. (2001): Lexikon der sprichwörtlichen Redensarten. Bd. 1-5. Freiburg/Basel/Wien: Herder.

Zásady publikovania výsledkov výskumu

10 ECTS

Zodpovedná inštitúcia

Katedra germanistiky, Filozofická fakulta,
Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave

Popis predmetu / Ciele

Predmet predstavuje najdôležitejšie druhy textov v humanitno-vednej oblasti, ich ciele, špecifiká a cieľové skupiny. Po diferenciacii žánrov vedeckého textu je ďalším cieľom tohto kurzu identifikácia vhodných publikačných foriem pre vybrané výsledky výskumu a oboznámenie sa s nárokmi kladenými na daný typ publikácie. Na praktických príkladoch je ďalej objasňované, na čo je potrebné klást' dôraz pri príprave a zostavovaní vedeckej publikácie.

Získané kompetencie

Doktorand/ka si osvojí základné kompetencie týkajúce sa diferenciacie žánrov vedeckého textu. Na základe týchto vedomostí je schopný/á naplánovať a prakticky zostaviť publikáciu pripravenú na zverejnenie výsledkov výskumu.

Ťažiská

- Prehľad žánrov vedeckých textov v humanitno-vednej oblasti
- Formálne a obsahové požiadavky na vedeckú publikáciu
- Formulovanie vedeckých otázok, hypotéz a konklúzií
- Kritéria vhodnosti zverejnenia výsledkov výskumu
- Praktická realizácia publikácie a identifikácia prípadných ťažkostí
- Šírenie a recepcia vedeckých publikácií
- Systémy vedeckého recenzovania a hodnotenia publikácií
- Vedecké databázy a publikačné platformy (Researchgate, Academia atď.)
- Popularizačné aktivity a diseminácia vedeckých výsledkov

Podmienky absolvovania predmetu

Zostavenie reálnej alebo modelovej publikácie, príp. ústna skúška

Literatúra

- BAUER, W. (2018): Forschungsprojekte entwickeln. Von der Idee bis zur Publikation, 2. Aufl., Baden-Baden: Nomos.
- BUDRICH, B. (2019): Erfolgreich Publizieren, 3. Aufl. Stuttgart: UTB.
- KLEIN, K. (2017): Die wissenschaftliche elektronische Publikation in den Geistes- und Sozialwissenschaften. Köln: Institut für Informationswissenschaft
- WÖLFLE, M. (2016): Wissenschaftliches Arbeiten – kompakt, verständlich erklärt. Stuttgart: Steinbeis-Edition.

Židovská literatúra v nemčine

10 ECTS

Zodpovedná inštitúcia

Katedra germanistiky, Filozofická fakulta
Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem

Popis predmetu / Ciele

Cieľom kurzu je analyzovať vybrané diela po nemecky píšucich autorov a autoriek židovského pôvodu, ktorí/é tematizujú židovstvo, so zameraním na nasledujúce aspekty: Ako bolo židovstvo definované v ich dielach? Aké koncepcie židovstva navrhovali pre budúcnosť? Aké boli ich diela recipované nežidovskou väčšinovou spoločnosťou? O týchto otázkach sa bude diskutovať na príklade diel 19. a 20. storočia, pričom pozornosť bude venovaná predovšetkým obdobiu od židovskej emancipácie po shoa.

Získané kompetencie

Doktorand/ka vie premýšľať o funkcii literatúry v židovsko-nemeckej kultúre. Je schopný/á diskurzívne analyzovať nemeckú literatúru s ohľadom na koncepty židovského života v kultúre 19. a 20. storočia nemeckej jazykovej oblasti.

Ťažiská

- Moses Mendelssohn (Über die Frage: Was heißt aufklären?)
- Ghetto – Geschichten (Kompert)
- Als Jude in Deutschland (Heine)
- Jüdin und Frau (R. v. Varnhagen)
- Juden im Reich (Mauthner)
- Judenstaat (Herzl)
- Juden auf Wanderschaft (Roth)
- Reise in Polen (Döblin)
- Jüdinnen (Brod)
- Bericht für eine Akademie (Kafka)
- Die Stadt ohne Juden (Bettauer)
- Die Erzählungen der Chassidim (Buber)

Podmienky absolvovania predmetu

Aktívna účasť na diskusií, samostatný referát o vybranom diele, ktorý bude prediskutovaný na seminári.

Literatúra

- BOGDAL, K.-M. – HOLZ, K. – LORENZ, M. N. (Hg.) (2007): *Literarischer Antisemitismus nach Auschwitz*. Stuttgart: J. B. Metzler.
- ERNST, P. – KÜHR, G. – LAMPRECHT, G. (Hg.) (2017): *Schtetl, Stadt, Staat. Raum und Identität in deutschsprachig-jüdischer Erzählliteratur des 19. und frühen 20. Jahrhunderts*. Wien: Böhlau.
- HEUER, R. (2017): *Deutsch-jüdische Literatur-Geschichte im 19. und 20. Jahrhundert*. Berlin: Hentrich und Hentrich Verlag.
- KILCHER, A. B. (2000): *Jüdische Autorinnen und Autoren deutscher Sprache von der Aufklärung bis zur Gegenwart*. Stuttgart: J. B. Metzler.
- KILCHER, A. B. (2006): *Deutsch-Jüdische Literatur. 120 Porträts*. Stuttgart: J. B. Metzler.
- SCHÜTZ, H. J. (1992): *Juden in der deutschen Literatur*. München: Piper.

10 Prehľad kurzov podľa univerzít

UCM = Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, Slovensko

UJEP = Univerzita Jan Evangelista Purkyně v Ústí nad Labem, Česko

UWr = Uniwersytet Wrocławski, Poľsko

Názov kurzu	UCM	UJEP	UWr
Angažovaná literatúra a angažované autorky a autori v Európe 21. storočia			X
Dejiny jazykovedy		X	
Dejiny odborných jazykov	X		
Etnický štýl písania vo vede – medzi mýtom a pravdou			X
Európske kultúrne dejiny		X	
Feministické koncepty v literárnej vede		X	
Gramatické teórie 20. storočia	X		
Interkultúrna a transkultúrna literatúra		X	
Intertextualita a intermedialita		X	
Jazyk masmédií		X	
Jazyk v politickom diskurze	X		
Jazykové kontakty	X		
Koncepty rodovej a queerovej teórie v kultúrovednom výskume	X		
Konfesionálna propaganda v literatúre a umení raného novoveku		X	
Korpusová lingvistika	X		
Kultúrovedné koncepty v germanistike	X		
Literatúra a politika		X	
Lýrika a hermetizmus		X	
Multimodálne texty medzi argumentáciou, persúáciou a manipuláciou			X
Nové koncepcie a paradigmy výskumu v pragmlingvistickom a sociolingvistickom výskume			X
Od myšlienky k vedeckému článku alebo ako manažovať vedeckú prácu			X
Onomastika – oblasti výskumu, smery a úlohy			X
Paradigmy textovej lingvistiky a trendy výskumu			X
Porovnávacia „gramatika“ ako súčasť aplikovanej lingvistiky			X
Praktické aspekty písania a zostavovania vedeckých publikácií			X
Propaganda z pohľadu lingvistiky		X	
„Res publica“ v súčasnej literatúre nemecky hovoriacich krajín			X
Stylistika textu		X	
Syntaktické teórie a moderná lingvistika	X		
Teoretické a praktické aspekty interferenčných javov			X
Teória gramatikalizácie	X		
Tvorba projektov a zostavovanie žiadosti o grant	X		
Úvod do emočnej lingvistiky		X	
Úvod do kognitívnej lingvistiky			X
Verbalizácia zmyslových vnemov			X
Viacjazyčnosť a jazyková politika	X		
Všeobecné a špeciálne dejiny jazyka	X		
Výbrané kapitoly zo študijnej lexicografie		X	
Základné pojmy frazeológie a paremiológie			X
Zásady publikovania výsledkov výskumu	X		
Židovská literatúra v nemčine		X	

11 Prehľad kurzov podľa oblastí výskumu a disciplín

M / MV = metodológia / manažment vedy

LV = literárna veda

JV = jazykoveda

K = kulturológia

Názov kurzu	M / MV	LV	JV	K
Angažovaná literatúra a angažované autorky a autori v Európe 21. storočia		X		
Dejiny jazykovedy			X	
Dejiny odborných jazykov			X	
Etnický štýl písania vo vede – medzi mýtom a pravdou	X		X	
Európske kultúrne dejiny				X
Feministické koncepty v literárnej vede		X		
Gramatické teórie 20. storočia			X	
Interkultúrna a transkultúrna literatúra		X		
Intertextualita a intermedialita		X	X	
Jazyk masmédií			X	
Jazyk v politickom diskurze			X	X
Jazykové kontakty			X	X
Koncepty rodovej a queerovej teórie v kultúrnovednom výskume				X
Konfesionálna propaganda v literatúre a umení raného novoveku		X		X
Korpusová lingvistiká			X	
Kultúrnovedné koncepty v germanistike				X
Literatúra a politika		X		X
Lyrika a hermetizmus		X		
Multimodálne texty medzi argumentáciou, persúáciou a manipuláciou			X	
Nové koncepcie a paradigmy výskumu v pragmalingvistickom a sociolingvistickom výskume			X	
Od myšlienky k vedeckému článku alebo ako manažovať vedeckú prácu	X			
Onomastika – oblasti výskumu, smery a úlohy			X	
Paradigmy textovej lingvistiky a trendy výskumu			X	
Porovnávacia „gramatika“ ako súčasť aplikovanej lingvistiky			X	
Praktické aspekty písania a zostavovania vedeckých publikácií	X			
Propaganda z pohľadu lingvistiky			X	X
„Res publica“ v súčasnej literatúre nemecky hovoriacich krajín		X		
Štylistika textu			X	
Syntaktické teórie a moderná lingvistiká			X	
Teoretické a praktické aspekty interferenčných javov			X	
Teória gramatikalizácie			X	
Tvorba projektov a zostavovanie žiadostí o grant	X			
Úvod do emočnej lingvistiky			X	
Úvod do kognitívnej lingvistiky			X	
Verbalizácia zmyslových vnemov			X	
Viacjazyčnosť a jazyková politika			X	X
Všeobecné a špeciálne dejiny jazyka			X	
Vybrané kapitoly zo štúdijnej lexicografie			X	
Základné pojmy frazeológie a paremiológie			X	
Zásady publikovania výsledkov výskumu	X			
Zidovská literatúra v nemčine		X		

Táto publikácia vznikla v rámci projektu
„Internacionalizácia a rozvoj doktorandského štúdia“
Erasmus+ 2018-1-SK01-KA203-046375

© Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, 2020



ISBN 978-80-572-0075-8